

Eylül - Ekim 2021

ISSN: 1306 - 3731 Fiyatı : 15 TL.

16.
YIL

Akpınar

95.
SAYI

KÜLTÜR SANAT VE EDEBİYAT DERGİSİ

Kuruluş T. : 01.01.2006

Kurucusu : İsmail ÖZMEL

TEVFİK FİKRET DOSYASI

- İnci ENGİNÜN
- Nur N. ÖZMEL
- Saim SAKAOĞLU
- Cenap ŞAHABETTİN
- Ahmet CİHAN
- İsmail ÖZMEL

• Hasan Hüseyin ÖZMEL • Mehmet BAŞ • İlkay COŞKUN • Oğuzhan YETİŞTİ • Musa DOĞRUER
• Zeynep KARACA • Serdal GÖÇMEN • Hakan SUNA • Cemal KARSAVRAN
• Mustafa ERYAMAN • Abdullah SATOĞLU • Şakir MUSALLİ

SAHİBİ ve GENEL YAYIN YÖNETMENİ

İsmail ÖZMEL

ismailozmel@hotmail.com

YAYIN KURULU

İsmail ÖZMEL

Nevzat TOPAL

Murat SOYAK

DANIŞMA KURULU (HAKEM HEYETİ)

Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU (Selçuk Üniversitesi Em.Ö.Ü.)

Prof. Dr. Esma ŞİMŞEK (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Pervin ÇAPAN (Muğla Üniversitesi)

Prof. Dr. Nedim BAKIRCI (Niğde Üniversitesi)

YAZIŞMA VE YÖNETİM YERİ

Yeni Çarşı İş Merkezi B Blok Nu. 1/5 NİĞDE

Telefon: 0.388 213 12 50 Belgegeçer: 0.388 233 35 45

ABONE ÜCRETİ

Tanesi : 15 TL

Yıllık Abone Bedeli: 100 TL

Resmî Abone Bedeli: 150 TL

Yurtdışı Abone Bedeli: 50 Avro

Posta Çeki: 5145515 (İsmail ÖZMEL)

Banka Hesap No : Yapı Kredi Niğde Şubesi

Iban : TR83 0006 7010 0000 0061 2945 53

GRAFİK - TASARIM

BASIM YERİ

KARAN OFSET

İlhanlı Mah. Aydınlık Cad. 95/A • NİĞDE

Tel: 0.388 233 66 22 • Belgegeçer: 0.388 233 88 11

Dergiye gönderilen yazı ve şiirler basılsın basılmasın geri verilmez. Yayınlanması istenen yazıların el-mek adresimize gönderilmesi gerekmektedir. Dergimizde yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazı ve şiirlere ücret ödenmez. Yayın kurulu gerekli gördüğünde yazılarda değişiklik yapabilir.

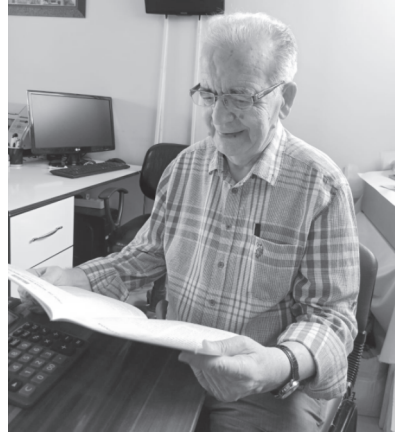
İÇİNDEKİLER

- 3 **CENAP ŞAHABETTİN'İN TEVFİK FİKRET'İ GÖRÜŞÜ**
Prof. Dr. İnci ENGİNÜN
- 8 **TEVFİK FİKRET'İN DİLİ ÜZERİNE KÜÇÜK BİR DOKUNUŞ**
Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU
- 11 **OSMANLILARIN SON YARIM ASRINA TANIKLIK EDEN TEVFİK FİKRET**
Ahmet CİHAN
- 12 **AYDINLARIN SORUMLULUĞU ÜZERİNE**
İsmail ÖZMEL
- 15 **TA'ZİYE-İ SENEVİYE**
- 19 **ÜMİDİNİ YİTİRMEYEN BİR KIRGIN: TEVFİK FİKRET**
Dr. Nur ÖZMEL
- 22 **TEVFİK FİKRET BİR ŞİİR USTASI**
İsmail ÖZMEL
- 25 **'MEDENİYETLER ÇATIŞMASI MI?'**
Dr. Arslan TEKİN
- 26 **6 EYLÜL SÖKE'NİN KURTULUŞU KUTLU OLSUN**
Abdülkadir GÜLER
- 28 **KARDEŞİME** (*Hasan Hüseyin ÖZMEL*)
- 29 **İPTİDAİ ZAMAN**
İlkay COŞKUN
- 30 **KANATLANIR ATLILAR** (*İsmail ÖZMEL*)
SEVDANIN ÖYKÜSÜ (*Mustafa ERYAMAN*)
- 31 **SAKLAMBAÇ** (*Zeynep KARACA*)
HAYAT (*Serdar GÖÇMEN*)
SENSİZLİK İHTİMALİ (*Hakan SUNA*)
- 32 **NİĞDE NUSREDDİN BABA MEZARI**
Mustafa ERYAMAN
- 34 **NİĞDE'NİN YÖRESEL EKMEKLERİ**
Mehmet BAŞ
- 36 **"ŞAİR VE GÜFTE YAZARI" MEHMET TURAN YARAR**
Abdullah SATOĞLU
- 38 **MENEKŞEM** (*Mehmet BAŞ*)
TÜL ÇEK SİSLİ DÜŞLERE (*Cemal KARSAVRAN*)
- 39 **TÜRKOLOG PROF. DR. GÜNAY KARAAĞAÇ'IN ARDINDAN**
Oğuzhan YETİŞTİ
- 42 **KISA ÖYKÜ: SÖZ**
Şakir MUSALLI

Sevgili Akpınar Okuyucuları,

TEVFİK FİKRET ÖZEL SAYISI

İSMAİL ÖZMEL

Çağdaşlarının gözü ile Tefvik Fikret çok az işlenmiş bir konudur. Akpınar bu konudaki eksikliği gördü ve Çağdaş yazarların gözü ile Tefvik Fikret'i gündeme taşıdı. Sayın İnci Enginün "Cenap Şahabettin'in Tefvik Fikret'i görüşü" başlıklı yazısında, "Tefvik Fikret arkadaşları arasında hemen sivrilmiş ve onlar tarafından çok sevilmiş ve sayılmış bir şairdir... Fikret'in yaşlıları arasında ona benzeyen birinin bulunmadığını Cenap'ın açıkça söylemesi önemlidir... Halit Ziya'ya romanlarını yazdırmak hususunda teşvikatta bulunan da odur.... Fikret olmasaydı edebiyat-ı cedide zuhura gelmezdi diyemem, fakat her halde daha revnaksız, daha nâkıs bir şekilde tecelli ederdi." "O mektebin ruhu odur!" Sayın İnci Engin Ün'ün Tefvik Fikret konusundaki bu yazısı bazı tereddütleri giderecek, "Tefvik Fikret'in edebiyat ve kültürümüzdeki vazgeçilmez yerini" daha yakından tanımış olacaktırlar.

Sayın Saim Sakaoğlu, "Tefvik Fikret'in dili üzerine küçük bir dokunuş" başlıklı yazısında: Tefvik Fikret'in, lise edebiyat dersinde işledikleri, "Balıkçılar" şiirinin hayatında önemli bir yeri olduğunu belirterek, şiirin son mısralarında Türkçeleşen ifadenin sebebini, "Fikret'in bu şiirdeki kendine dönüşü, Türkçeye geçişi acaba hangi ruh halinin güzel sonucudur? Sorusunu, bu konularda çalışma yapan meslektaşlarının dikkatlerine sunuyor.

Sayın Ahmet Cihan, "Osmanlının son yarım asrına tanıklık eden Tefvik Fikret" başlıklı yazısında: Tefvik Fikret'i, döneminde meydana gelen siyasi ve toplumsal olayların yorumu ile açıklamaya çalışan yazar, "girişken ama kırılğan, mücadeleci ama çabuk vazgeçen, edebiyat içinde kalarak edebiyata bakışında sürekli değişim yaşayan bir insan olarak Tefvik Fikret, Osmanlı toplumunun son dönemindeki dönüşüm kadar farklılaşmayı ve başkalaşmayı da temsil etmiştir" diyerek şiire kazandırdığı ufku ve dili kullanmaktaki ustalığı yerine sosyal hayattaki değişime dikkatleri çeken yazısını ve 'Ta'ziye-i Seneviye' başlıklı, Tefvik Fikret'in ölümünün beşinci yıldönümünde Cenap Şahabettin'in yazdığı bir ölüm yıldönümü yazısını ilgiyle okuyacaksınız. Sayın İnci Enginün, dileğimizi geri çevirmeyerek bu yazıyı açıklamaları ile birlikte gönderdi. Teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Sayın Nur N. Özmel, "Ümidini yitirmeyen bir kırıgın: Tefvik Fikret" başlıklı yazısında "Tefvik Fikret, yaşamı, sanatı ve kendinden sonraki kuşaklara ışık tutan kişiliği ile edebiyat ve kültür tarihimizin köşe taşlarından biridir. Özgür düşüncüyü ön plana alan şiirler yazmış, sanatı kadar örnek karakteri ile de hakkında en çok söz söylenen değerlerimizden biri olmuştur." İsmail Özmel'in "Tefvik Fikret bir şiir ustası" başlıklı yazısı ile devam ediyor. Sayın Arslan Tekin, 'Medeniyetler Çatışması mı?' başlıklı kitap tanıtım yazısı ile, Sayın Abdülkadir Güler '6 Eylül Söke'nin Kurtuluşu kutlu olsun' başlıklı yazısını, Oğuzhan Yetişt'i'nin "Türkolog Prof. Dr. Günay Karaağaç'ın ardından" başlıklı yazıları sayımıza renk katıyor.

Büyük ağabeyim rahmetli Hasan Hüseyin Özmel, genç yaşta kaybettiğimiz ablam Azize Okay için yazdığı, 'Kardeşime' şiiriyle, sanırım duygularına sizi de ortak edecektir.

Sayın İlkay Coşkun 'İptidai Zaman' başlıklı denemesi, İsmail Özmel, Musa Doğruer, Zeynep Karaca, Serdal Göçmen, Hakan Suna, Mehmet Baş, Cemal Karsavran'ın şiirlerini beğenerek okuyacağınızı umuyoruz.

Mustafa Eryaman "Niğde Nusreddin Baba Mezarı" başlıklı yazısını, Mehmet Baş'ın "Niğde'nin Yöresel Ekmekleri", Abdullah Satoğlu'nun "Şair ve güfte yazarı Mehmet Turan Yazar" başlıklı yazısını ve Şakir Musallı'nın "Söz" başlıklı hikâyesini ilgiyle okuyacağımıza inanıyoruz.

Akpınar sizlerin ilgisi ve sevgisi ile yayın hayatını sürdürmektedir. Yeni sayılarda buluşmak dileği ile sağlıklıca kalın hoşça kalın.

CENAP ŞAHABETTİN'İN TEVFİK FİKRET'İ GÖRÜŞÜ

Prof. Dr. İnci ENGİNÜN

Tevfik Fikret arkadaşları arasında hemen sivrilmiş ve onlar tarafından çok sevilmiş ve sayılmış bir şairdir. Servet-i Fünun yazarları ve şairlerinin onun hakkında yazdıkları, Recaizade ve Hâmit başta olmak üzere bir önceki neslin ve yetişmelerine katkıda bulunduğu nesillerin Tevfik Fikret'e bakışının temelinde bir hayranlık ve saygı bulunur. Fikret'in mizacındaki kesinlik ve bazen sertlik, tavizsiz tutumu ona karşı ilk önce isyan eden arkadaşı Ali Ekrem Bolayır (A. Nadir) ve onunla birlikte Servet-i Fünun'u terk eden Ahmet Reşit Rey (H. Nazım), "Hemşirem" şiiriyle ağabeyine ve ailesine hakaret ettiğine kanaat getiren Ahmet Hikmet Müftüoğlu'nun isyanı hatırlandığında Servet-i Fünun yazarları arasındaki bağın hayli erken tarihte çözülmeye başladığı görülür. Adı geçen şairlerin hiçbirinin çapı Tevfik Fikret ve Cenap Şahabettin ile ölçülemez. Aralarında kolaylıkla rekabet oluşabilecek bu iki şairin birbirlerini destekledikleri, anlaştıkları birbirleri hakkında yazdıklarından ve çevrelerindeki hatıralarından da anlaşılır. Nitekim Fikret de Cenap'la tanıştıktan on ay sonra onun için hayranlık dolu bir yazı kaleme almıştır.¹ Bu yazıda sadece Cenap Şahabettin'in Fikret hakkında

yazdıkları ve söyledikleri üzerinde durulacaktır.

Tevfik Fikret ve Cenap Şahabettin Batı etkisine açık olan Yeni Türk edebiyatında en büyük yenilikleri yapan şairlerdir. Her ikisi de başlangıçta Ali Canip'in "Tercüman-ı Hakikat Edebiyatı" diye nitelediği dönemin belki de en güçlü süreli yayını Tercüman-ı Hakikat vasıtasıyla Muallim Naci'nin görüşlerinin etkisinde kalmışlardır. Bu onlara sağlam bir dil kullanma alışkanlığı kazanmıştır. Her ikisi de yaşlılarından çok daha iyi yetişmişlerdir. Tevfik Fikret'in Galatasaray'da hocası olan Recaizade Ekrem'in öğrencisi olması ona ülkedeki Namık Kemal kolundan gelen bir başka şiir akımını da tanıtmıştır. Cenap Tâmat adlı ilk

¹ Tevfik Fikret bu yazısında arkadaşını getirdiği yenilikler dolayısıyla över: "Yirmi gün önce 'hey'et-i sıhhiye-i Hicaziye ile Arabistan'a gittiği için arkadaşı Cenap'ı bir süre göremeyeceğinden, yazılarını okuyamayacağından şikâyetçidir. Onun 'deha-yı sairanesi' ve 'ibda'-perver'liğinden söz ederek yaratıcılığın son yıldan beri şiirimize ahengine katkısını belirterek örnekler verir, Cenap'ın faziletlerinin en büyüğü olarak haksız suçlamalar karşısında bile seçtiği yoldan dönmemesini 'mekân-i ahlak'ının delili olarak gösterir. Ayrıca makaleleri de kendisine has ve dilimizde henüz bulunmayan 'yeni şeylerdir ki kıymet ve letafetçe hemen âsâr-ı şî'riyesi kadar' önemlidir Eserlerine duyduğu hayranlık kardeşlik derecesine yükselmiştir: 'Bugün Cenap benim için yalnız meslektaş değil, kıymetli bir birader... bir birader-i maariftir' (Servet-i Fünun, nu. 381, 18 Haziran 1314/30 Haziran 1898, s.259-262).

denemelerini bir kitap olarak bastırmaktan kaçınmamıştır. Bu kitap genç bir heveslinin bütün çabalarını ve ne ölçüde etkilere açık olduğunu gösterir. Cenap'ın Türk şiirine getirdiği yenilik onun tıp eğitimi için gönderildiği Fransa'da edebiyat ile de yakından ilgilenmesine bağlıdır. Cenap çok yazmış ve bu etkilerden değişik yazılarında kısa kısa söz etmiştir. Görüşlerini her ikisi de nesirlerinde dile getirmiş olmakla birlikte, Cenap'ın nâsirliğini Servet-i Fünuncuların rehberi ve hocası mevkiindeki Recaizade Tefik Fikret'in nesirinden üstün saymıştır. Cenap sık sık İstanbul dışında görevde olduğu için, İstanbul'daki edebiyat mahfilinde daha az bulunmuştur.

Cenap arkadaşını ilk defa Servet-i Fünun'da çıkan "Tefik Fikret Bey"² adlı yazısında "M.T.Fikret" imzalı şiir ve mensurelerin yeniliğini "yeni olduğu nispette güzel bir tarz-ı edeb" açmıştır, diye tanıttıktan sonra "Bu müceddid-i edeb kimdir? Bu tarz-ı nev-küşade nedir?" gibi soruları cevaplandırmak için bu yazıya kaleme aldığını belirtir.

Servet-i Fünuncuları toplayan Recaizade'nin Pejmürde'de Fikret hakkındaki yazısında yer alan değerlendirmesinden hareketle Cenap, fazlasıyla süslü bir dille Tefik Fikret'i, yarınki ikbaline uygun yetenekli, maharetli faziletli bir genç bir şair olarak tanıtırken onu henüz iki üç defa gördüğünü fakat eserleriyle on yıldan beri tanıdığını söyler ve "üstad Recaizade"nin kullandığı "hünerveran-ı şübban-ı üdebadan" ibaresine karşı çıkar. Fikret o gençlerden biri değil "genç bir üstad-ı edebdir", çünkü kabul edilen ve beğenilen yeni bir edebiyat kurmuştur. Fikret'in yaşlıları arasında ona benzeyen birinin bulunmadığını Cenap'ın açıkça söylemesi önemlidir, zira Cenap yeni

edebiyat akımlarını Fransa'da tanımıştır ve arkadaşının yaptığını övmektedir. Onu belki "üstad-ı edeb ve kavaid-i belagat muallim"leri beğenmezler, fakat edipler için o "pek muhterem bir üstattır" diyerek Fikret'e "müceddid-i edeb", bir "meslek-i edebîvâzı", bir "üstad" diye niteler. Cenap de meslektaşına yöneltilen eleştirilerin farkındadır, ancak onun şiirlerinde buldukları vezin hatası, haşviyat hatta imlasındaki yanlışları yeni bir şiir anlayışının kapısını açan şair için önemli saymaz. Zira o şiiri yakalamak için kafiye ve vezin hatırı için, önem verdiği "aheng-i tabiat"ı feda edemez ve Cenap onun bu yolda devam etmesini diler. Bu vesileyle "nefis" diye nitelediği "Hasta Çocuk"un "tabîlik"i üzerinde durur. Böyle tabîi, soğukluktan uzak bir konuşmayla manzume yazmak güçtür ve "büyük bir maharet-i şairane" sahibi olmaya bağlıdır.

Cenap "Hasta Çocuk"tan uzunca bahsetmiştir, çünkü bu manzumeyi yeni bir tarz getiren "meslek-i cedîd-i edebî" programı saymaktadır. Amacı ruhun güzelliğe meylini gerçeğin heyecanına uydurmaktır.

Bu anlayış 1885'te "Makber Mukaddimesi"nde Abdülhak Hâmit'in savunduğu şiir anlayışıdır. Cenap Hâmit'ten gelen bu noktayı belirtmez, ancak, anlamı kelimelere, duyguları anlama bağlamak, kalbi kalemin emrine vermek demektir, yirmi otuz yıl öncesinin şiir anlayışına aykırıdır. Cenap, bu "genç dahi"nin şiirleri kadar "sevimli, munis, nezihü't-tab (temiz yaradılışlı), haluk, vazî (alçak gönüllü), yaşı yirmi beşi geçmiş, fakat otuza varmamış bir esmer genç!..." olduğunu söyledikten sonra onun küçük siyah gözlerindeki parlaklığı, yürüyüşündeki yavaşlığı, gözlerinden çevresine yayılan mahzun bir avarelikten söz ederek onun kısa bir portresini de çizer.

² Servet-i Fünun, nu. 268, 18 Nisan 1312/30 Nisan 1896, 122-124.

Konuşmalarında konu edebiyat ve resme aitse, şahsî kuramlarını açıklamaya hazırdır. Cenap arkadaşını güzel sanatların kişileşmiş bir örneği olarak sunar: “Kalbi şair, eli ressam olduğu gibi hançeresi de bir musiki-şinas-ı tabiidir: Her kelimeye, her cümleye layık olduğu ahengi vererek mülâhazât-ı şairânesini şerh ederken o müntehab kelimelerin, o nezih cümlelerin mealî sem’e bir ihtizaz-ı âb-ı câri gibi latif gelir.

İşte âsârını kemal-i hayretle okuduğumuz o genç, o muktedir üstadın zatı da budur.”

Bu ilk yazı gerçek bir dostluğun heyecanlı tezahürüdür. Cenap bundan sonra arkadaşının hastalığı ve ölümünden sonra arka arkaya üç yazı neşreder ve bunlarda ona olan sevgisini ve yakınlığını açıkça ortaya koyduğu gibi bu ilk yazısındaki tespitlerinden hiç dönmez. Bu yazılar Fikret Hasta”, Fikret’in Vefatı” ve “Fikret’in Tasviri” başlıklarıyla Nesr-i Sulh’de yer almaktadır.³

Fikret asrının ıstırabını şiirine koymuştur, daha önce her “gönül hâile-i ye’sini kendi şi’r-i sükûtuyla ağırdı”, “Fikret de facia-ı vicdanını kendi deha-yı ketumuna ağılattı. Fikret’i ve âsârını yakından tanıyanlar bilirler ki onda zengin bir hazine-i efkâr ve daha zengin bir hazine-i hissiyat vardır”. Bu yolu açan da Namık Kemal’dir. Fuzulî’den Hamit’e kadar hiç kimse onun kadar dile hâkim olamamıştır. Dilin darlığından şikâyet etmez. Eski şiirlerden aldıklarıyla yenilik yapar.

“Fikret’in şiirinden daha yüksek bir şey mutasavverse Fikret’in insanlığıdır.” “Güneş gibi temiz bir gurur onun lisanını hatadan, zevkini dalâletten vikaye etti. Fikret’i tamamiyle anlamak için bütün beşerî zafiyetlerin fevkine çıkmalı: Hiç kimse mehasin namına istihkar-ı menafide onun

ka’bına yetişemez; o hakayık ve fazaile öyle hürmetkârdır ki hakikat ve fazilet hürmetine feda etmeyeceği hiçbir şey yoktur.”

“Fikret adalet ve hürriyetin delice meftunudur. Bundan dolayı ceraim-i istibdadın hâkim-i afv-nâ-şinası idi: Manastır ve Selanik’ten gelen işaret-i isyana bütün kalbi ve bütün fikriyle İstanbul’da ilk cevap-ı iştirak veren galiba Rûbab-ı Şikeste nâzımı oldu. Hiç şüphe yok ki inkılâbın kalbi Talat ve bâzusu Enver ise ruh ve şiiri Fikret’tir. Abdülhamit nazarında millet ne kadar müstahkar idiyse Fikret nazarında Yıldız Sarayı da o kadar müstekrehti; orada şeyhülislamlara varıncaya kadar her boydan ve her ölçüden kapıcılar, kapıcıların eteklerine varırken Tevfik, maznuniyet-i siyasiye ile idhal edildiği Yıldız Kapısını hakan-ı mahludan daha ferîh ve fahur çığnemişti.”

Büyük saygı duyduğu arkadaşının yirmi yıl önce Servet-i Fünun matbaasında “güzel ve sanatkâr elini “omuzuma dayayıp “Cenap, hissediyorum, bir yeni edebiyat doğmak üzeredir. Bunu yaşatmak için benimle beraber çalışmağı vaat ediyor musun?” davetinin kendisine verdiği heyecanı da unutmamıştır.

O zaman zannetmişim ki bütün ağaçlar bir müjde-i musiki ile titredi, deniz kenarında ebkem taşlar dalgalardan daha belîğ oldu, bulutlar bir şi’r-i harîr ile ve güneş bir lisan-ı nur ile tekellüm etti: Çünkü Fikret’in iki sitare-i dîdesi neşide-i ümidi terennüm ediyordu.”

Zamanla “Fikret’in diktiği nihâl-i âmâl yapraklanıyor ve çiçekleniyordu. Dimağlar dimağlara” eklenerek büyük bir düşünce korusu oluşur. “Artık Tevfik Fikret’i ve Halit Ziya’yı anlayarak okuyanlar lâkayd-ı terakki ve bîgâne-i mesai yaşayamazlardı; atalet-i memleket kimildamıştı. Netice herkesin

³ “Fikret Hasta”, “Fikret’in Vefatı”, “Fikret’in Tasviri”, Nesr-i Harb Nesr-i Sulh ve Tiryaki Sözleri, s.118-124; 125-134; 135-138.

malumudur.”

“İşte saha-i tefekkürde Fikret bir güneş vazifesi gördü” diyen Cenap Fikret’in Galatasaray müdürlüğünden alınmasına da hayıflanır. Onun sevgisi “vatan, sanayi-i nefise, zevcesi, oğlu”dur Dikkat edilirse bunların toplamı cemiyetin tamamıdır.

“Fikret’in Vefatı” adlı yazısında üzüntüsünü ifade eder: “Fikret’in vefatıyla biz büyük bir şair, büyük bir sanatkâr, bâhusus pek büyük bir Türk kaybettik. Şair Fikret’le bütün Türkiye iftihar edebilir, fakat insan Fikret bütün insaniyetin medar-ı mübahatı olsa gerektir. Fikret en temiz mânasıyla Türktü: ‘İrfanım tebdil-i tâbiyet etti’ dediği dakikada hiç şüphe yok ki en müthiş azab-ı dimağîyi hissetmişti, zira o bu memleketin öyle çılgın bir âşığıydı ki fikri ancak bu memlekete tâbi yaşayabilirdi. Ve pek çok sevdiği bu memleketi istediği derecede güzel, zeki, zevk-âşına, zengin, süslü ve temiz görmediği için dişlerini gıcırdatır, ufka yumruğunu gösterir, sevdiklerini ve sevmediklerini nîze-i hicviyle uyandırmak ve sayha-ı itâbî ile uyandırmak isterdi. (.....) Fikret dilerdi ki herkes Fikret olsun. Onun şecere-i vakarı üstüne aşılana derin bir tevazu vardı, tevazu kendisine öyle zannettirmişti ki Tefvik Fikret taaddüt edebilir. Nefsinin münferit kalmağa mahkûm olduğundan bî-haberdi. Ve kendisi bize kadar inemeyeceği için çalışırdı ki bizi kendisine doğru yükseltsin, ve bu cehdinde muvaffak olamayınca kırılır ve kırardı”.

İşte onu Aşîyan’ına kapayan bu yalnızlık olmuştur ve oradan başkalarını küçük görür.” O irtifadan bizim küçüklüklerimizi daha küçük görüyordu, biz artık Fikret için bir manzara olmuştuk. Huzurunda şehirden bahsedecek olsanız Fikret ellerini iki paravana şeklinde yüzüne tutar, “Oo, cehennem!” derdi.” Aşîyan’da “sanat”tan

başka yabancı istemezdi. Fikret o şahikada öyle uhrevî bir hayat geçiriyordu ki “Aşîyan” bir haneden ziyade bir türbe olmuştu, oradan ara sıra birer ilahi şeklinde Fikret’in elhan-ı dehası suud ederdi.”

Cenap şüphesiz ki arkadaşının ölümüyle mustarıptır. “Fikret bizim muâsırımızdı, fakat hiç şüphe yok ki asrımızın adamı değildi, belki de hiçbir asrın adamı değildi, başlı başına bir asr-ı âdemiyetti. Eyvah, bu asr-ı âdemiyet elli sene olsun yaşıyamadı.”

Bu ahlaklı adama göre insan bir “hayvan-ı afif”ti. İffetsiz insana insan denemezdi. Fikret için şüphe ve tereddüt yoktu. Ya an-samîm tasdik eder, ya an-samîm inkâr ederdi, hubb u nefreti tam ve kat’i idi, yarım teveccühü anlamazdı, ya hiç yüzünüze bakmaz yahut gözlerini sizden hiç ayırmazdı. Vicdanı lisanıydı. Yaşlandıkça artan metaneti en metin ruhları titretirdi. Hastalanıp da her kuvvetini kaybettiği zaman yine metanetini tamamıyla muhafaza etti... Kötülükleri tahrip etmek için yırtıcı olurdu. Nefretlerden bahsederken Fikret bir sarhoş arslan zannederdiniz; muhabbetlerini söylerken zannederdiniz ki, bir müşfik validedir. Şimdi ağzında tehevür köpürür, şimdi gözlerinde terahhum yaşarırdı. Acı veya tatlı bir tebessüm Fikret’in dudaklarını hiç terk etmemişti. Tel’in ve takdise mütesaviyen yakışan bir hitabet-i merdanesi vardı. Son senelerde her yeri ot gibi acı sarı bir renkte görüyordu, güya onun için artık güller ve güllerin pembeliği kalmamıştı.”

O yüksek ve parlak zekâ âlem-i edebiyatımızdan şimşek gibi geçti. Fakat şimşek tîg-i nuruyla semayı yardığı gibi Tefvik de bârika-ı dehaeti ile edebiyat-ı asrı ikiye biçmiştir. Bir Fikret’ten evvelki zekâ-yı edebi, bir de Fikret’ten sonraki zekâ-yı edebî var, Fikret bütün irtifayıyla iki devr-i edebiyat

arasında bir serhad oldu.⁴ Artık arz üzerinde fikir bulundukça Fikret unutulmaz, ve kanun-ı rüyete muhalif olarak nazarımızdan uzaklaştıkça büyüklüğü daha büyüyecektir. (.....) Fikret'in davranışları da yanlış yorumlanmıştır. "Hayatı pek temiz, fakat siyah kadifeden bir yoldu; işte bu yol beyaz bir taşa ve kara bir toprağa münthehi oldu...." Rübab işte şimdi kırıldı, ve telleri hasta ve şikeste ilelebet inleyecek..."

Fikret'in ölümünden iki yıl sonra Cenap "Ta'ziye-i Seneviye"yi⁵ yazmıştır. 19 Ağustos tarihinin "takvimin bir matem sayfası" olduğunu belirterek, "genç kadirşinaslar"ın onu daima andıklarını belirtirken "hacc-dimağ" der ve bu davranıştan hoşlanır. Böyle bağlılığın Fikret'in hakkı olduğunu ve bir gelişme göstergesi olarak değerlendirir. Önceki yazdıklarını tekrarlayarak "Servet-i Fünun edebiyatının rükn-i merkezîsi" olduğunu ifade ederek onun gibi şahsiyetlerin toplumlarında yaşadıklarını tekrarlar: "Bugün Fikret gözlerini kapadı ve Servet-i Fünun eski şaşaasından bir yadigâr gibi kaldı: Fakat hatıra-ı enamda görüyoruz ki her ikisi de yaşıyor." Fakat onun yanlış tanıtılmasına da karşıdır. Onu en iyi tanıyanların başında gelen kalem arkadaşının bu yazıları onun dönemindeki etkisini gösterdiği gibi, sonrakini de haber vermektedir. Gerçekten de Türk edebiyatının en tartışmalı şairlerinden biri gibi görünen Fikret'i ayrıntılarının dışında bütünüyle değerlendirmek onun edebiyat ve kültürümüzdeki vazgeçilmez yerini de gösterir.⁶

Cenap'ın Fikret hakkında, burada sözünü edeceğim son yazısı Ruşen Eşref'in Diyorlar'ki adlı kitabına aldığı söyleşidir. Burada Servet-i Fünun'un bir ortak edebiyat

olduğunu, tek bir ada bağlanamayacağını söylerken kendisinin de aynı ortamda olduğu için fazla bir şey söylemek istemese de "bu devrin bütün muvaffakiyetlerini Fikret'e isnat edenler büyük, ama pek büyük ve pek galiz bir surette tarih-i edebiyatımızı tahrif etmiş oluyorlar" diyerek Servet-i Fünun dergisi etrafındaki gençlerin birbirlerini etkilediklerini ifade eder ve bilhassa Halit Ziya'nın etkisine temas eder. Ruşen Eşref önce söylediklerini de hatırlamaktadır:

Hatırlıyorum, bundan üç yıl evvel, bir ziyaretim esnasında "Halit Ziya'ya romanlarını yazdırmak hususunda teşvikatta bulunan da odur. Sözümü ciddiyetle telakki ediniz. Fikret olmasaydı edebiyat-ı cedide zuhura gelmezdi diyemem, fakat her halde daha revnaksız, daha nâkıs bir şekilde tecelli ederdi. "O mektebin ruhu odur!" demişlerdi. Bu sefer de buyuruyorlardı ki: "Mamafih, bütün büyüklük Tevfik Fikret'e hasredilmek istenilince: Yalan!" diye haykırmakta tereddüt etmem. Servet-i Fünun edebiyatı namını verdiğimiz inkılabın şüphe yok ki "Fikret büyük âmillerinden biridir, fakat âmil-i münferidi değildir" demektedir (s. 84-88). "Şu kadar var ki Fikret'te harikulade bir nispete varan "selamet-i zevk vardı. O etrafındakilerin iyiliğini alır, muzahrafatını bırakırdı. Bu söyleşi Fikret hakkındaki ilk yazısından biraz farklıdır. Aradan zaman geçmiş, Fikret ölmüştür ve dönem Cenap'ın aleyhinde gelişmektedir. Belki de onun Servet-i Fünun edebiyatının getirdiği yenilikleri bütünüyle inkâr edilecektir. Cenap her ne kadar her devrin yazısı o devre aittir diyerek kendi yazdıklarının da zamanla unutulacağını tekrarlasa buna pek de razı olmadığını bu iki ifade göstermektedir.

⁴ Tevfik Fikret'in naaşı vasiyeti uyarınca 24 Aralık 1961'de Eyüp Mezarlığı'ndan Asiyan'ın bahçesine taşınmıştır.

⁵ Peyam-Sabah, 618-11048, 20 Ağustos 1337/1920, s. 1-2.

⁶ Bu yazıda ilk elden malzemeleri kullanmakla yetindim. Fikret'i en iyi inceleyen iki önemli kitabı da onu yeniden okumak ihtiyacını hissedenlere hatırlatmak isterim: Mehmet Kaplan, Tevfik Fikret Devir, Şahsiyet, Eser, Dergâh yayınları. 2017 (ilk baskı 1943); Besir Ayvazoğlu, Fikret: Kendi Cevmim Kendi Eflakimde Kendim Tairim, Everest Yayınları, 2019.

TEVFİK FİKRET'İN DİLİ ÜZERİNE KÜÇÜK BİR DOKUNUŞ

Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU

Televizyonun olmadığı, radyo olarak sınırlı saatlerde yayın yapan Ankara Radyosu ile dünyaya açıldığımız yıllarda Tefvik Fikret'i tanımak için Konya Lisesi'nin son sınıfına gelmeyi bekleyecekmişiz. O yıl 83 kişilik tek edebiyat şubesinin öğrencisi olarak edebiyat dersimize olduğundan fazla önem veriyorduk. Dersimize, edebiyat tarihçisi Cahit Öztelli geliyordu. Haftada altı saat... Edebiyat, kompozisyon ve dil bilgisi... O dönemde pek moda olan küçük cep kitaplarıyla bu alanın içlerine girmeye çalışıyorduk. Varlık Yayınevi pek çok Türk büyüğü ile ilgili Türk Klasikleri adı altında cep kitapları yayımlıyordu. Namık Kemal'i, Şinasi'yi, Cenap Şahabettin'i, vd.bu kitaplar aracılığıyla tanıyor, Nihad Sâmi Banarlı'nın, Metinlerle Türk ve Batı Edebiyatı adlı ders kitabına sözü edilen kitaplardan aldığımız ek bilgilerle destek veriyorduk.

Acaba bu ders kitabına Fikret'tin hangi şiiri alınmıştı? Balıkçılar... Ayrıca Fikret'le ilgili bir şiir daha okumuştuk ama o Yahya Kemal Beyatlı'nın, Fikret'in Sis şiiriyle ilgili olarak yazdığı Siste Söyleniş idi. O günlerde işlediğimiz bu Balıkçılar şiirinin benim hayatımda önemli bir yeri vardır.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nün öğrencisi olunca elbette edebiyat alanını olanca genişliğiyle okuyacaktık. Biz, ayrıca

birinci yılın ikinci yarısında Çapa Yüksek Öğretmen Okulu'nun sınavını kazanarak orada Millî Eğitim Bakanlığı adına okumaya başladık. Hemen yeri gelmişken hatırlatalım. Bu giriş sınavını Çapa Eğitim Enstitüsü'nün Türkçe Bölümü'nün öğretmenleri yapıyordu. Doğrusu o hocalardan bazılarını hatırlıyorum ama üç kişilik kurulda kimler vardı, çıkaramıyorum. Mesela; Orhan Şaik Gökyay, Nihâd Sâmi Banarlı, Behçet Necatigil, vd.yer almışlar mıydı? Sözlü sınavdaki sorulardan da sadece birini hatırlıyorum: Tefvik Fikret'in Rübabın Cevabı. Gündüzleri Fakültemizde bilim derslerini alırken bazı gecelerde de Çapa Yüksek Öğretmen Okulu'nda öğretmenlik meslek derslerini alıyorduk.

Son sınıfa gelince okul yönetimi biz öğrencilere ilk defa uygulanacak bir kolaylık sağladı. O yıla kadar bütün öğretmen adayları stajlarını İstanbul'daki okullarda yapıyorlardı. Bizim dönemden itibaren ise

isteyen öğrenciler stajlarını ailelerinin bulunduğu yerlerdeki bir lisede yapabileceklerdi. Biz de memleketimiz olan Konya'yı ve mezun olduğumuz Konya Lisesi'ni istedik ve kabul edildik.

1963-1964 Öğrenim Yılı'nın ilk yarısının başlarında isteyen arkadaşlarımız memleketlerine doğru yol alırken biz de Konya'ya tren biletimizi almıştık. 1889 tarihinde öğretime başlayan Konya Lisesi ki o günlerde adı Konya Erkek Lisesi olmuştu, bölgenin en gelişmiş lisesi idi. Okul müdürümüz tarih öğretmeni olan Ali Nail Gökbudak Bey, bizim ortaokul ve lise dönemlerimizde derslerimize gelmişti. Önce onu ziyaret ederek gelişimizi bildirdik. Bir yardımcısının aracılığıyla da öğretmenler odasında, edebiyat öğretmenlerine tanıştırıldık.

İki haftalık staj döneminin ilkinde, ikisi bayan üç edebiyat öğretmenin derslerini dinledik. Son haftada ise her öğretmenin incelenmekte olan konuya göre bir dersinde öğrenci karşısına biz çıkacaktık. Son sınıf derslerine giren hanım öğretmenin ders programında işlenecek metin olarak Tevfik Fikret'in Balıkçılar şiiri varmış. Birkaç yıl önce, lise son sınıfta işlediğimiz şiir benim uygulama dersimde karşıma çıkıyordu. Dersimize iyi çalışmış ve güzel bir ders anlatmıştık. İstanbul'dan getirdiğimiz bazı kaynak eserlerden de yararlandığımızı söylemeliyiz. Prof. Kaplan'ın bu şiirle ilgili görüş ve yorumlarını da biliyordum.

Bu şiirle ilgili bir dikkat daha: Tokat Gaziosmanpaşa Lisesi'nde öğretmenlik yaptığımız dönemde (Mart 1967-Eylül 1967) de bu şiiri artık stajyer öğrenci olarak değil asil öğretmen olarak anlattığımızı da ekleyiverelim.

Her araştıracının Tevfik Fikret'e yaklaşımı farklı olabilir. Hatta bu farklılık onun şiirlerini tercih etmede de görülebilir. Biz daha üniversite öğrencisi iken Fikret'in bir şiirini değişik açılardan çok sevmiştik. Belki günümüzde tamamını ezbere bilemeyebiliriz ama o, her okuyuşumuzda keyif aldığımız bir şiirdir artık: İşte o şiir:

NÂDİM-İ HAYÂT

Temmuz 1322 [1900]

Makhûr-ı nedâmet, nazarım yerlere ma'tûf,
Pirâmen-i azmimde hayâlât-ı siyeh-per;
Mâ'nâlî tebessümlere ma'rûz u mükedder,
Mâ'nâlî suâlât ile her hatvede mevkûf;
Âvâre, dolaşmaktayım eb'âd-ı hayâtı.
Yıllarca taharri der-i mesdûd-ı necâtı,
Yıllarca metâ'ible masâ'ible döğüşmek,
Gezmek bu dikenlikte girân-bâr-ı sefâlet,
Mesmûm, acı bir zehr ile mesmûm ...
Nihâyet Bir gül koparıp koklamadan toprağa düşmek!

Ben böyle mi sandım seni, ey 'ömr-i gam-âlûd?

Bir telhî-i nefretle gönül, nâdim-i bî- sûd,
Taktîs ediyor sâye-i kahrında memâtı!
(Rûbab-ı Şikeste. İstanbul 1316, 189-190)

Şiiri okurken bir yandan da elimizin altındaki alfabetik bir deftere (fihrist) de o güne kadar henüz tanışmadığımız kelimeleri kaydediyorduk. Öyle ki neredeyse kelimelerin yarısına yakını bu deftere kaydetmek zorunda kalacaktık. İşte bu şiirden ilk bendin ilk iki mısraı...

Makhûr-ı nedâmet, nazarım yerlere ma'tûf,

Pirâmen-i azmimde hayâlât-ı siyeh-per.

Mısraların ilki beş, ikincisi ise dört kelimeden oluşuyor. İlkinde bir, ikincisinde ise iki adet Farsça kurala göre kurulmuş

tamlamalara yer verilmiş. Bu arada şunu da hemen hatırlatalım ki ikinci mısra sadece tamlamalardan oluşuyor ve Türkçe olarak ilk tamlamanın ikinci kelimesinin sonundaki -imde ek bölüğü yer alıyor.

Pirâmen-i azmimde hayâlât-ı siyeh-per.

Demek ki bu üç tamlamanın altı kelimesi Türkçe değil; bu kelimelerin bazıları Arapça, bazıları ise Farsça idi. Tamlamaların dışında kalan üç kelimenin tamamı ise birinci mısradaydı yer alıyordu.

Makhûr-ı nedâmet, nazarım yerlere ma'tûf

Burada yerlere kelimesi Türkçe, nazar ve ma'tûf kelimeleri ise Arapçadır. Ayrıca nazar kelimesinin sonuna getirilen -im eki de Türkçe'dir. Şimdi bu beyti bir daha okuyalım; okurken de Türkçe olan kelime ve ekleri atlayalım:

Makhûr-ı nedâmet, nazar ma'tûf,

Pirâmen-i azm hayâlât-ı siyeh-per.

Bu bendin kalan üç mısraını da bu açıdan şöylece özetleyiverelim: Kelime sayısı on beş... Sadece bir tamlama var ve o da yine Farsça kurala göre kurulmuş. Ama Türkçe kelime sayısı yine çok az ve sadece iki tane: ile ve dolaşmaktayım. Türkçe eklerin sayısı ise artan mısra sayısına oranla biraz daha artmış: -lı (iki defa), -lere, -de, -ı. Türkçe kelimenin sonundaki eki buraya almıyoruz.

Şiirin ikinci bendi de böyle devam ederken son mısraında bir şeyler oluyor ve açıklamaya, örnekler vermeye çalıştığımız uygulama birden bire değişiveriyor. Hatta her şey ters yüz ediliveriyor. İşte o sihirli mısra:

Bir gül koparıp koklamadan toprağa düşmek!

Mısraı bir daha okuyalım, bir daha okuyalım yavaş yavaş... Bu mısradaydı altı kelime yer almaktadır. Bu kelimelerin biri

dışında hepsi Türkçedir, evet, hepsi Türkçedir. Türkçe olmadığını söyleyeceğimiz kelimemizin Türkçe olmadığını bilmek için biraz konuya yaklaşmamız gerekecektir. O kelime, dilimizin ve bahçelerimizin güzeli gül kelimesidir. Biz onu; bir, koparmak, koklamak, toprak ve düşmek kelimelerimizin nasıl olur da dışında bırakabiliriz? Kaldı ki Farsçadan dilimize gelen kelimemizin o dildeki söylenişi de oldukça farklıdır. Âdeta, futbol terimi olan gol'ü hatırlatmaktadır.

Şiirin üç mısradan oluşan son bendinde de ilk mısraın dışında kalan iki mısraın dili de öncekiler gibidir. Fikret, sözünü ettiğimiz o güzel ve gül'lü mısraı gibi, takip eden mısraı da büyük ölçüde Türkçe kelimelerle örmüş ve devamında ise şiirin başındaki ağdalı havaya bürünüvermiştir.

Ben böyle mi sandım seni, ey 'ömr-i gam-âlûd?

Bir telh-i nefretle gönül, nâdim-i bî-sûd,

Takdîs ediyor sâye-i kahrında memâtı!

Fikret'in bu şiirdeki kendine dönüşü, Türkçeye geçişi acaba hangi ruh hâlinin güzel sonucudur? Konuyu bu alanda çalışma yapan meslektaşlarımızın ilgisine sunuyoruz.

Fikret, 1867'de İstanbul'da doğmuş, 19 Ağustos 1915'te İstanbul'da vefat etmiştir. Eyüp Sultan Mezarlığı'ndaki aile kabristanına defnedilmesinden 46 yıl sonra kabri Aşıyan Mezarlığı'na nakledilmiştir. Önceleri Edebiyat-ı Cedîde Müzesi olarak kurulan müze daha sonra Aşıyan Müzesi olarak adlandırılır.

Biz de, İstanbul Üniversitesi'nde öğrenci olduğumuz dönemde bu müzeyi ziyaret etmiştik. Ruhu şâd olsun.

OSMANLILARIN SON YARIM ASRINA TANIKLIK EDEN TEVFİK FİKRET

Ahmet CİHAN

1867-1915 yılları arasında yaşamış bulunan Tefvik Fikret'in hayatı, bir bakıma, Osmanlı devlet ve toplum yapısında meydana gelen çok yönlü ve drastik dönüşüm ve değişimin birey ölçeğinde tebellür etmiş bir tezahürüdür denilebilir. Onun, içinde doğduğu ve yetiştiği Osmanlı toplumu ile vefat etmiş olduğu devirdeki devlet ve toplum bambaşka iki ayrı varlıktır. Bu değişme, 1867-1915 yılları arasında yaşamış olan Tefvik Fikret'in aile yaşamında da benzer şekilde gerçekleşmiştir.

Bir edebi portre ve bir fikir insanı olarak Tefvik Fikret İmparatorluğun en kalabalık ve en gelişmiş şehri olan İstanbul'da yaşarken, çevresinde gerçekleşen ve çok hızlı cereyan eden sosyokültürel, sosyoekonomik, siyasi ve idari olayların tanığı olmuştur. Ancak diğer pek çok düşün ve sanat insanı gibi o da söz konusu dönüşümü Osmanlı toplumunun iç dinamikleriyle ve uluslararası ilişkiler boyutuyla gerçek anlamda analiz etmekten uzak kalmıştır, denilebilir.

Yinelemek gerekirse, Tefvik Fikret, diğer pek çok edebiyatçı, siyasi eylemci ve fikir insanı gibi toplumda meydana gelen, ortaya çıkan değişimi fark etmiş, birebir gözlemlemiştir. Ancak o, fikri

terekkübünü meydana getiren asli düşünce olan "gelenek" olgusundan kopup uzaklaşmış, Batı tesiriyle şekillenen Osmanlı modernleşmesini de bütünüyle kavrayamamıştır. Toplumun ve devletin bütün kurumlarına nüfuz eden modernleşmeyi (ve moderniteyi) eksik kavrayan Tefvik Fikret, 20. yüzyıl başında, da önce geçirmekte olduğu fikri evölüsyona ilave olarak aile içinde de bir anomi ve kriz yaşamış, daha sonra sosyal çevresiyle fikri ayrılık yaşamış, zaman içinde çatışma içine girmiştir. II. Meşrutiyet öncesinde, kendilerini Abdülhamitiktidarının ve baskıcı rejiminin karşısında konumlandıran siyasal muhalifler gibi Tefvik Fikret de, belirli bir şahsın ya da belli bir kadronun idareden uzaklaştırılmasıyla ülkenin huzura kavuşacağı, devletin ve toplumun bütün sorunlarının ortadan kalkabileceği yönünde bir kanaate sahip olmuştur.

1908 yılında II. Meşrutiyet'in ilanı sonrasında, kadro ve iktidar değişikliğinin toplumsal sorunları çözmek bir yana daha da büyütmeğe olduğuna tanıklık eden Tefvik Fikret, siyasetten ümidini kesmiş bir halde önce gençliğe yönelmiş ve ardından çocukları edebiyat sanatının odağı haline getirmiştir.

II. Meşrutiyet sonrasındaki iç siyasi mücadelenin giderek daha yoğun bir şekilde toplumsal buhrana yol açması, Tefvik Fikret'in, bir edebiyatçı ve fikir insanı olarak yeni iktidar kadrolarıyla sorunlar yaşamaya başlaması, 1908 devrimi ya da ihtilali öncesindeki gelişmeleri sağlıklı değerlendiremediği ve anlayamadığı kanaatini güçlendirmektedir. İttihat Terakki kadroları rakipleriyle iç siyasi mücadele içinde olurken, Tefvik Fikret ile farklı mecralarda faaliyet gösteren diğer pek çok edebiyatçılar da kendi aralarında tartışırken, uzun bir süreden beri Batıların gözünde 'hasta adam' olan Devletin aşırı şekilde ivme kazanan etnik kimlikler ve milletçilikle yüzleşmek durumunda olduklarına şahitlik etmişlerdir. Bu süreçte, Osmanlı yönetici eliti kadar sivil aydınlar da, Ermenilerin, Arnavutların, Arapların ve Balkanlardaki toplumların etnik kimliğine ve milliyetçilik bilincini kazandıklarını, seperatif ulus-devlete yöneldiklerini ve bu amaçla ölümüne mücadele içinde olduklarını görmüşlerdir. Fakat tamamı, ortaya çıkan buhranın derinliğini, sorunların büyüklüğünü kavramadan, nasıl bir uluslararası düzen içinde yaşadıklarını idrak etmekten uzak kalmışlardır, denilebilir.

Diğer yandan, 19. yüzyılın ikinci yarısında teşekkül ederek büyüyüp genişleyen seküler aydınlar, bütünüyle Türk-İslam geleneğinden tedricen kopmuşlar, kendileriyle gelenek arasına belirli bir mesafe koymuşlardır. Bir taraftan geleneksel değerlerden

uzaklaşıp koparak gelenekle aralarına mesafe koyarken diğer yandan Batı'yı absorbe etmeye çalışanlar güçlü bir grup olarak teşekkül etmişlerdir. Bir de, yüzyılın sonlarında, Batılı anlamda Türk etnik-milliyetçi kimliği müdafaa edenler ile geleneği yeniden yorumlamak, ona zamana uygun yeni bir mana yüklemek isteyen grupların varlığından söz etmek mümkündür. Bunların dışında, bir üçüncü grup veya zümre olarak, geleneği, dini muhafazakârlığı, tarihsel devamlılığı sürdürmek adına adeta başını kuma gömenlerden söz edilebilir. Söz konusu bu grup veya zümreler ile bunların müntesiplerinin, rasyonaliteden uzak bir şekilde, stabil bir halde statüko taraftarı olarak vücut buldukları, birbiriyle sadece muhalif olmakla kalmayıp, karşılık mücadele içinde bulunmaları Osmanlı toplumunun bir gerçeği olmuştur. Bunlar arasında, Anadolu coğrafyasında göçlerle temerküz etmiş Türk-Müslüman nüfusun siyasi birliğinin ortadan kalkması veya yok olmasıyla sonuçlanabilecek bir riskle karşı karşıya olduğunu idrak edenlerin oranının çok mahdut olduğu iddia edilebilir.

Tefvik Fikret, İmparatorluğun genelinde ve bütününde meydana gelen ve yukarıda bahse konu dönüşümü, çatışmayı, tarihsel sürekliliği, kopuşu, ayrılığı, savrulmayı, siyasi, ideolojik, sosyokültürel ve demografik buhranı şahsında ve ailesinde yaşayan bir Osmanlı aydını olmuştur. O, Osmanlı devleti gibi, çatışarak, mücadele ederek, dönüşerek ve değişerek ömrünü tamamlamış ve

tarihteki yerini almış bir edebi portredir. Bu itibarla, 1860-1915 yılları arasında Osmanlı devleti ve toplumunda gerçekleşen drastik değişimin birey ölçeğinde en iyi şekilde temsil edildiği şahsiyetlerden birinin Tefvik Fikret olduğu söylenebilir.

Annesini çocuk denecek erken bir evrede kaybetmesi ve anneannesi tarafından yetiştirilmesi ve babasının da o henüz olgun birey olmadan bir kamu çalışanı olarak sürgünde vefat etmesi Tefvik Fikret'in psikososyal gelişmesine nispi olarak etki etmiş olmalıdır. Çocukluğu geleneksel bir sosyal çevrede geçmiş olmasına rağmen, Galatasaray Sultanisinde eğitim alması ve daha sonraki yıllarda şiirini, edebi kişiliğini Fransız sairleri üzerinden geliştirmiş olması onun gelenekçi çevreden ve edebi gelenekten uzaklaşarak modern Türk edebiyatı kurucuları arasında yer almasını sağlamasında belirli bir rol oynamıştır. Çocukluk evresinde ve erken gençlik çağında maruz kaldığı tesirler, zaman içinde hem kendisinin içinde yetiştiği edebiyata hem de muhafazakâr siyasi duruşa (dünya görüşüne) ve ideolojiye karşı bir pozisyonda veya konumda yer almasına zemin oluşturmuştur.

Galatasaray'dan mezun olduktan sonra kamu bürokrasisine dâhil olup iş tecrübesindeki başarısızlıklarında ya da istikrarsız iş hayatında, nispeten erken denecek bir yaşta bir akraba evliğı yapması kadar çocukluk evresinde yaşadığı psikolojik travmanın ve gençliğinde yönelmiş olduğu yeni edebi sanatların rolü de olmuş olmalıdır. Girişken ama kırılğan,

mücadeleci ama çabuk vaz geçen, edebiyat içinde kalarak edebiyata bakışında sürekli değişim yaşayan bir insan olarak Tefvik Fikret, Osmanlı toplumunun son dönemindeki dönüşüm kadar farklılaşmayı ve başkalaşmayı da temsil etmektedir. Gerek Galatasaray Sultanisindeki Türkçe muallimliğı ve gerekse aynı kurumdaki idari görevi, onun, eğitim yoluyla arzu ettiği evsafa ve düşüncede donanımlı bir Osmanlı gençliği yetiştirme idealinin bir tezahürü olarak görülebilir. Fakat o, 1908 öncesinde olduğu gibi sonrasında da, yaşadığı fikri savrulma ve kopuşlar nedeniyle, kamuda olduğu gibi edebi dergilerdeki görevlerinde de sosyal çevresiyle uyum içinde çalışmadığı aşikâr olan bir entelektüeldir. O, Abdülhamit ve onun rejimini ihya eden kadrolara muhalif olmuş, onları eleştirmiştir; bir edebi ve fikri muhalif olarak önce Abdülhamit rejimi karşısındaki gruplar arasında yer almış fakat 1908 ihtilali sonrasında İttihat Terakki kadrolarıyla da pek fazla sürdürülebilir bir ilişki geliştirememiştir. Bunun belki de tek istisnası Robert Kolej olmuştur, burada yaklaşık yirmi yıl kesintisiz Türkçe öğretmenliği görevini sürdürmüştür.

Türkçe muallimi olarak uzun süre Robert Kolej görev yapması, geleneksel kültürel bir çevre olan Aksaray'daki aile konağını satarak iş yerine yakın bir arazide "âşiyân" adıyla modern tarzda bir ev inşa ettirmesi, 1906-1915 arasında burada yaşaması, şiirlerini, edebiyat çalışmalarını bu söz konusu mekânda gerçekleştirmesi Tefvik Fikret'in kendisini

konumlandığı yerle doğrudan ilintilidir. O, aslında, toplumdan uzakta, onun içinde olmadığı, onun adına ve onu eğitmek ve yönlendirmek için bir sanat icra etme eğiliminde olmuştur. Bu da ondaki psikolojinin bir başka tezahürüdür.

Son dönemdeki sanat eserlerinin ilk dönem edebi ürünlerini ihtiva eden Rübab'ı Şikest'ten farklı özelliklere ve muhtevaya sahip olması, Tefik Fikret'in kendisini dönemsel olarak ve farklı tarihlerde çok farklı zihni, kültürel ve düşünce ortamında konumlandırarak yaşamış olduğunun somut bir kanıtıdır. Tefik Fikret, Rübab-ı Şikest'te, sanatı sanat için yapma temayülü gösterir. Aksine, 1906'dan sonra iş ve çalışma hayatını geçirdiği âşîyan'da ortaya çıkardığı ve 1911 yılında yayımladığı Haluk'un Defteri, aynı tarihte çıkardığı Rübab'ın Cevabı adlı şiir kitabı ile hayatının son zamanlarında yazmış olduğu edebi ürünlerini ihtiva eden 1914 yılında yayınlanmış bulunan Şermin'de, edebiyatı daha çok toplum için yapmak istemiştir.

Özellikle Şermin'de çocuklar, onların gelecekteki ideal toplumun bireyleri olarak yetişmeleri için, o duygu ve hislerle edebiyat yapmıştır, şiirler kaleme almıştır.

Tefik Fikret, son dönemlerini, edebiyat çevresindeki yazarlardan ve siyasi-idari kadrolardan uzakta, adeta uzlette kalarak, âşîyan'da kendi ideal toplumunu, muhayyel bir cemaat oluşturmak suretiyle, sadece Robert Kolej çevresiyle yakın iletişim halinde geçirmiştir. Hayatının son zamanlarında, muhayyel bir cemaat inşa edip onu geliştirmeye gayret etmiş, onun bireyleri olan çocuklara ve gençlere hitap etmeyi tercih etmiştir. Hayal edilen, idealleştirilen bu muhayyel toplumun Türk toplumuyla ilişkisi, seküler bir yeni hayat öngörmesi bakımından, Ziya Gökalp'in fikriyatıyla belli bir bağ oluşturabilmiştir. Onun fikriyatı Cumhuriyet döneminde çok daha açık bir şekilde tebellür etmiş, etkileri de katlanarak edebiyata ve topluma nüfuz etmiştir.

TA'ZİYE-İ SENEVİYE*

Tevfik Fikret'in ölüm gecesi (leyle-i rıhleti)-Sultan Hamîd'in tahta geçiş günü (yevm-i cülusu) gibi- Ağustos'un on dokuzuna rastlamıştı (müsadif olmuştu) (rastlamıştı). İlan-ı Meşrutiyet'ten evvel bu bir şenlik tarihiydi (tarih-i şehir-ayındı): Payitaht gündüz bayraklarla bir neşe manzarasına bürünür (manzara-ı sürur olur) ve gece kandillerle bir aydınlık nağmesi (terane-i nur) olurdu... Zavallı Fikret güzel gözlerini ebediyen kapadığından beri Ağustos'un on dokuzu takvimde bir matem sayfası (sahife-i matem) oldu. Beş senedir zaman yolunda (tarik-i zamanda) hayatımız o merhaleye uğradıkça düşünüyor ve ağlıyoruz: Bilhassa birtakım genç kadir-şinaslar için Ağustos'un on dokuzu on Muharrem gibi bir yas tarihi (tarih-i ta'ziye) olmuştur; o gün toplanıp Fikret'in kenar-ı mezarında bir mahfil-i teessür teşkil etmeği mütefekkir ve müteşekkir gençlik bir nevi hacc-ı dimağî addediyor.

Fikir eserlerini (Measir-i fikriyeyi) unutmamak şüphesiz hafızanın uygarlığını gösterir (medeniyet-i hafızaya delâlet eder). Bu cihetle aydın gençliğimizin (şebab-ı münevverimizin) Fikret'in hatırasına gösterdiği hürmet ve vefayı ciddi ve ümit veren bir gelişme olayı (ümid-bahş bir hadise-i terakki) gibi kaydetmeliyiz.

Günümüz neslinin (Nesl-i hâzırın) bu

bağlılık (irtibat) ve saygısına (ihtiramına) Fikret belki herkesten ziyade müstehaktır. Zira Servet-i Fünun edebiyatının merkez direği (rükn-i merkezîsi) oydu; Servet-i Fünun edebiyatı ki istibdat kirliliği (levs-i istibdad) içinde bu ümmete ve bu memlekete on beş sene temiz bir aydınlık ufku (ufk-ı nur) açmak ve (kısa) kasrî bir uygarlık tecellisi (cilve-i medeniyet) göstermişti... O zamanın yeni yetişenlerine (nevresine) ruhları için Servet-i Fünun yegâne masumluk ve değer kurumuydu (müessese-i ismet ve faziletti).

Bugün Fikret gözlerini kapadı ve Servet-i Fünun eski şaşaasından bir yadigâr gibi kaldı: Fakat halkın hatırasında (hatıra-ı enamda) görüyoruz ki her ikisi de yaşıyor.

Üstüne toprak atılan her dimağ ölmez: Büyük başlar toprak olduktan sonra bile ahlak cephesinde (cephe-i ahlakta) yaşarlar. Kendileri Eğerci artık düşünemezler, fakat fikirleri (gelecek nesiller) ahfat için bir düşünce hamuru (maye-i tefekkür) olur, düşündürürler. Öylelerin mezarından (medfeninden) çemen ve çiçek bittiği gibi hatıralarından his ve hayal yetişir. Cesetlerini zaman soğutmuştur, fakat ruhları ruh-ı istikbalde kaynar ve yanar. Şerefleri kadar verimlilikleri (veludiyetleri) de asırlardan asırlara uzar (imtidat eder)... Naaşlarını

*Peyam-Sabah, 618-11048, 20 Ağustos 1337/1920, s. 1-2.

bile insanlığın ölçekleriyle (mıkıyasat-ı beşeriye ile) ölçemeyiz: Tabutları arza sığmayacak kadar muazzam hiss olunur; cansız vücutları (cism-i cemadileri) gömülürken manevi varlıkları (mevcudiyet-i maneviyeleri) güya kabristandan taşar ve bir zekâ nuru yüceliğiyle (minare-i zekâ ulviyeti) ile halk hafızasında (hafıza-ı nâsta) ayaklanır (kıyam eder)... Beş sene- uzaklaştıktan (tebaüdden) sonra bana öyle geliyor ki Fikret'in kapanan gözleri huzurunda ben bir hayat körüyüm (a'mâ-yı hayatım); o bugün ve yarın ve asırlarca düşünce dünyasında aydınlık dolu ve zekâ dolu (arz-ı efkârda meşbu-ı ziya ve meşbu-ı zekâ) gezecek; hissediyorum ki onun ancak birkaç kemiği kalan iskeleti (kadidi) benden daha canlıdır (zindedir) ve onun mezar toprağı (hâk-i makberesi) beni yutabilir, fakat onun gömülü anıtına (abide-i medfunesine) dokunamaz... Halit Ziya gibi Fikret de bir Ziya-yı Halit'dir. İkisinin de sanatının çılgılığı (sayha-ı sanatı), denebilir ki, Türk dahiliğinin sınırını aştı (hudud-ı dehaetini tecavüz etti).

Her şairden bir beyit, bir kıta veya bir manzume alan tarih-i edebiyat ne kadar müşkilpeset ve ne kadar bîvefa olsa seçmelerine (müntehabatına) geçirmek için Fikret'in eserlerinin toplamından oluşan (mecmu-ı âsarından mürekkep) bütün bir kütüphane bulacaktır; İnsan onun güzel eserlerinden (enfes-ı mevzunesinden) hiçbirini atmağa kıyamaz...

*

Fikret büyüktür, onun derisinden

kendi şöhretlerine davul yapmak isteyen bazı muharrirlerin dediklerinden ve zannettiklerinden daha büyüktü; lakin onların dedikleri ve zannettikleri gibi büyük değildi.

Tevfik Fikret bugün beşeriyetinin iltihaplanabilen kısımlarını (kabil-i ufunet aksamını) işte toprağa ve haşerata verdi; şimdi o, cismi itibarıyla (güzellik) cemel olmuştur. Bir kıymettar madenden veya örneği eşsiz (bî-nazîr) bir defineden bahseder gibi ona dair halis ve samimi görüşebiliriz.

Fikret'i bir taraftan bütün insani kırılganlıklardan uzak (infialat-ı beşeriyeden münezze) bir evliya (veliullah) yaptılar; diğer cihetten onu Servet-i Fünun cümle-i edebiyesinin tek güneşi (şems-i münferidi) gibi gösterdiler. Bu rivayetlerin her ikisi de mübalağalıdır; ve eğer bunları kendi kulağı ile işitseydi hakkı pek çok seven Tevfik herkesten evvel düzeltme ve değiştirmeye (tashih ve tadile) ihtiyaç hissedecekti.

Onun ruhunun mayası (maye-i ruhu) –bir yerde daha dediğim gibi– gururdu, en temiz mânasıyla gurur... Gurur onu yükseltti ve onu yüksekte durduran gurur oldu. Etrafına baktıkça kendisini daha yüksek hissetti ve kendisini düşündükçe çevreyi (muhi) daha sefil bulurdu.

Hayat savaşında yenilgiye (Mücadele-i hayatta mağlubiyetine) hiçbir zaman inanmadı, daimi bir zafer serabı (serab-ı muzafferiyet içinde yaşamıştır. Anayasanın (Kanun-ı Esasî'nin) avdetinden birkaç sene evvel Tevfik Fikret bir buhran-ı samimi geçirdi. O vakte kadar

durgun (râkid) bir düzgün çevre (muhit-i intizam) içinde yaşamıştı; daire-i hayatında her şey bir temizlik ve zariflik manzumesiydi (neşide-i nezafet ve zarafetti); Racine nasıl ahenktar mısralarını Le Nôtre'un⁸ tersim ettiği mevzun hiyabanlarda ibda ettiyse Fikret de muhitindeki manzara-ı saadetten mülhem olurdu.

Servet-i Fünun'da hikâyat-ı manzume ile kendisini gösterdi: Bütün bunlar "aile" hikâyeleriydi, içlerinde daima merhamet ve şefkat hisleri tebarüz ederdi...

Eserlerine biraz yakından bakınca kolaylıkla keşfedebilirdiniz ki Fikret bütün bütün François Coppée'nin tesiri altında yazdan iyimser (nikbin), mesut ve mümtaz bir sanatkârdır. O zamanlarda Fikret'e, benim gibi, geceli gündüzlü denebilecek derecede beraber yaşayanlar elbette derhatır ederler ki Tefvik şen, şuh, zarafet-i hürmetine biraz alaycı (mütehekkim), ve zarafet-i hürmetine haylice dedikoducu /öväücü) fassal, mamafih son derecede sevimli bir adamdı.

Fikret ırk ve kanı (demi) itibariyle asilliğe eğimli (mail-i asalet) olduğu halde hürriyet ve (eşitliğe) müsavata taraftar olmağa çabalardı. İnsanların aynı hamurdan (acin) halk edildiğine eminim ki hiçbir zaman inanmadı. Ve kaviyen zannediyorum ki onun nazarında "selamet-i zevk" ciddi bir serhaddi; zevk-i selimin ortasında kalanları kaba çamurdan yaratılmış addeder ve büyük bir hürmete layık görmezdi. Bir adamın meziyetlerinden (fazailinden) evvel noksanlarını (nakâyısını) görür ve sevdiklerinin noksanlarından

(nakâyısından) gülerek, biraz hafifleterek (tahfif) ile bahseder ve sevmediklerinin hatta fazailini bile kırar geçirirdi.

Herkeste kusur arayan mağrur Tefvik mümkün olduğu kadar kusursuz kalmağa çalışmıştır. Şöhret ve ismet kıskançlığı ile onun kadar çıkarları ayak küçük gören (menafii istihkar eden) bir kimseyi görmedim.

1320[1904/5] senesi civarında Tefvik Fikret ani bir vicdan değişimi (nagâh bir inkılab-ı vicdanî) geçirdi: Meziyetler ve noksanları (Meziyat ve nakâyısı) şiddetle taşı (tuğyan etti) ve Tefvik değişti.

*

Mamafih ahlakın eksenini (mihver-i ahlakı) yine gurur olmakta devam ediyordu, nadiren saklanmak isteyen, ara sıra alevlenen ve bazı günler kanayan ve sızlayan bir gurur... Ona şimdi gül dikenini ile dokununuz; kafasına tokmak yemiş gibi öfkelenirdi (mütehevvir olurdu). Eseri hakkında küçücük bir mütalaa ona dayanılmaz (tahammül-sûz) bir hakaret gelirdi. O artık mesut olmak için On Dördüncü Louise tarafından bir nedimler gayreti (hamiyet-i nüdema) ortasında yaşamalıydı... O bütün mânasıyla Fikret-perest ve insanı kıran (merdüm-şiken) olmuştu. Etrafındaki beşeriyette ancak düşme manzarası (manzara-ı sukut) ve bozulma manzarası (manzara-ı inhizam) görürdü. Nazarında yalnız kendisi bir faydalıydı (hayr-ı mahzûd), ötekiler bir büyük kötülüğün (şerr-i azîmin) çeşitli işçileri (amele-i mütefavitesi) idiler. Âlemden bahsederken ağzında pek acı bir küçümseme bükümünü (şikenc-i istihkar) görürdünüz. Hicivlerinde pür-hiddet-i

⁸ Le Notre (1613-1700) Fransız bahçe mimarisinin temellerini atan ve Versailles Bahçelerini düzenleyen mimardır.

intikam vardı.

Çevredeki kötülüklerin (Seyyat-ı muhitenin) sanırdı ki en büyük mazlumu kendisidir. Dudaklarında (kesintisiz) inkıta'sız bir acılık (meraret) bilhassa Fikret için ağlardı. Öyle telakki ederdi ki güya hepimiz onun meziyetleriniz kiskancı] hâsıd-ı fezaili ve güzellik düşmanınız (düşmen-i mehasiniyiz)... Toplum tarihinin dipnotuna (Tarih-i cemiyetin haşiyesine) çekilmişti; orada kendisini süslü (müzehheb) bir dastan-ı Kemal gibi okurdu.

Kendi hakkındaki fikr ü nazarı gittikçe şişiyor ve şiştikçe herkes hakkındaki fikir ve nazarını bulandırıyor. Öyle zannetmeğe başlamıştı ki herkes onunla meşguldür; ve arz bahusus onun etrafında dönüyor; kendisi cümle-i beşeriyenin güya bir merkeziydi. Şimdi son derecede alingan olmuştu: Anlattığınız bir kıssada kendisine bir hisse-i telmih keşfetmek için vâhimesini saatlerce hırpalardı...

Artık hepimiz anlamıştık: Fikret kendisini fıtraten imtiyazlı hissediyordu. Bizimle ne çalışmada eşitliğe (müsavat-ı mesaiye), ne sevap ve musibette eşitliğe (müsavat-ı ecr ü mesûbeye) razı olmamak onca bir adalet kararıydı (karar-ı ma'deletti.) Sabanı bıraktı ki biz sürelim; tarlayı beklerdi ki alını teriyle başkaları sulasın; o nefsinin yalnız güzel çiçekler

yetiştirmek ve devşirmekle memur görürdü. Ve tabiidir ki şan ve şereften arslan payı ona at olmak lazım gelirdi... Nazarında bütün edibler (cumhur-ı üdeba) iki fiske ile ezebileceği bir sinek ordusuydu.

Bu, hakiki Fikret değildi; bu hasta Fikret, malul Fikret'ti. Benim gibi eski Fikret'i, hakiki tanıyanlar bu son, bu yaralı (mecruh) Fikret'e içimiz sızlayarak bakardık.

Servet-i Fünun'un merkez direği (rükn-ı merkezisi) bütün bütün başka bir Fikret'ti. Fikret'ten bahseden ve Fikret'i yükseltmek için (Fikret anıtını) abide-i Fikret'e) Halit Ziya'dan, Cenap'tan ve emsalimizden kürsü yapmak isteyen genç muharrirler o Fikret'i tanımadılar. İkinci Fikret'i gördüler ve tanıdılar ki faziletlerinden (fazailinden) hiç olmazsa samimiyetini tamamiyle kaybetmişti...

Ben Fikret'i düşündüğüm zaman şahsiyetinin yüksekliği (irtifa-ı şahsiyeti) 1320 senesinden evvelki hüviyetin hayali (hayal-i hüviyeti) ile ölçerek; ve onun için: "Büyüktür, çoğumuzun dediğinden ve zannettiğinden daha büyüktür!" derim. Ve eminim ki gelecek nesillerin kalbi (kalb-i ahlaf) benim bildiğim Fikret'i yüceltiyor (ta'zim ediyor)... Öteki Fikret'e gelince: Onu ancak rahm ve hayr ile yad ederiz, çünkü hastalık büyüklük olamaz.

ÜMİDİNİ YİTİRMEYEN BİR KIRGIN: TEVFİK FİKRET

Dr. Nur N. ÖZMEL

Tevfik Fikret (24 Aralık 1867-19 Ağustos 1915) yaşamı, sanatı ve kendinden sonraki kuşaklara ışık tutan kişiliği ile edebiyat ve kültür tarihimizin köşe taşlarından biridir. Özgür düşüncüyü ön plana alan şiirler yazmış, sanatı kadar örnek karakteri ile de hakkında en çok söz söylenen değerlerimizden biri olmuştur. Yaşamı sırasında ve ölümünden sonra ağır yergilere, hakarete varan iğneleme ve suçlamalara maruz kalmıştır. Ayrıca onu gerçekçi bir bakışla, doğru yaklaşımlarla ele alarak hakkının teslim eden yayınların sayısı da bir hayli çoktur. Ona değinmeyen, hakkında söz söylemeyen edebiyat insanı yok gibidir. Bu nedenle kültür tarihimizde geniş bir Tevfik Fikret yayın evreni mevcuttur.

İbnü'l Emin Mahmut Kemal İnal Son Asır Türk Şairleri adlı kaynak eserinde 'Tevfik Fikret hakkında söylenecek bir söz kalmadığını, mutlaka bir söz söylemeye kalkışanların önceden söylenenleri tekrar etmekten başka bir iş görmeyeceğini' ileri sürmüştür. Bu ifadeler 1930'lar ve 40'lar için yerinde bir tespittir. İbnü'l Emin bu sözleri Fuat Köprülü'nün Fikret'in ölümünden yaklaşık üç yıl kadar sonra yayınladığı Tevfik Fikret ve Ahlakı adlı risalesine dayandırmaktadır. Fuat Köprülü Fikret'in şiirlerindeki ruhsal ve toplumsal arka planı değerlendirirken onu bir "ahlak mürşidi" olarak tanımlamıştır.

Şair Tevfik Fikret toplumsal değişim sürdükçe, her devirde ve toplumsal yapıda tekrar tekrar ele alınacak, günün koşullarına göre yeniden yorumlanacak bir fikir insanıdır. Bu nedenle sanatı ve şahsı hakkındaki sözler bitmiş olamayıp gerektikçe hatırlanacaktır. Sesini duyurduğu tek mücadele aracı şiir olan ve sanatı toplum hayatından ayrı tutmayan yaklaşımını Servet-i Fünun Dergisinde şu sözlerinde görmekteyiz:

"Sanat şahsi (bireysel/kişisel) olamaz, kendi şahsı için asar-ı sanat vücuda getirenler (sanat eserleri oluşturanlar) bulunsa bile sanatkarlar yalnız kendi şahısları için tevli-i asar edenler (eser verenler) değildir. O halde sanatkarın hayat-ı umumiye (hayattan) ayrılmaması, bilakis (tam tersi) onu tezyin ve takviye etmesi (süslemesi ve güçlendirmesi) lazım gelir (gerekir)."

Fikret'in yaşamını, toplumsal değişim ve dönüşümlerin etkileri ile birlikte ele alan kaynakların tespitlerinde birçok ortak nokta vardır. Bunların başında aile ortamı gelmektedir. Annesi Müslümanlığı sonradan kabul etmek zorunda olan Sakız'lı bir ailenin kızıdır. Belki de Müslümanlığını kanıtlamak üzere gittiği Hac'da yanındaki küçük kızı ile koleradan ölmüştür. Öte yandan babası saraya jurnallendiği için sürgüne gönderilmiştir. Fikret küçük yaşta anne ve

babasını kaybeden bir çocuk olarak büyür. Bunlara kötü evliliğin kurbanı olan diğer kız kardeşini ve sürgünde ölen babasını da eklemek gerekir. Sanatında karşılaştığımız kırılgan ruhsal durumun dayandığı toplumsal olguları aile bireylerinin yaşamlarında görmek mümkündür. Bir başka deyişle Fikret'in kişisel üzüntüleri toplumsal meselelerden bağımsız olmamıştır.

Onu yaşadığı dönem içinde anlamaya çalışmak için öncesi ve sonrasıyla Meşrutiyetin ilanına, Balkan Savaşları ve 1. Dünya Savaşına uzanan süreçlere bakmak gerekir. Şiirlerindeki karamsarlık, isyan, hayal kırıklıkları bu zaman dilimlerindeki Türkiye'nin iç ve dış sorunları ile birebir bağlantılıdır. "Sis, Doksan Beşe Doğru Han-ı Yağma" şiirleri bu açıdan en tipik örneklerdir. Siyasi ortamın karanlığını sislere bürünmüş bir İstanbul üzerinden anlatır. Bu ortamda yeminler çiğnenmiş, millet sömürülmüştür.

Fikret yalnızca şair değil, ressam, öğretmen ve mimardır. Kişiliğinin sanatında somutlaşan yönü yaşamı boyunca onu adeta sınamıştır. İş yapmadan maaş almayı kabul etmeyip dışişlerindeki memuriyetinden, maaşların düşürülmesine tepki olarak Galatasaray Sultanisindeki öğretmenliğinden ayrılmıştır. Görüş ayrılıkları nedeniyle Servet-i Fünun dergisi ile bağını kesmesi, köşesine çekilme sürecinin aşamalarıdır. Fikret'i yaşamının arka planındaki siyasal ve sosyal dinamikleri göz önüne alarak değerlendirenler onun olumsuzluklardan kurtulmak için kendini toplumdan soyutladığı kanaatindeyler. Ancak toplumla ilgili dertlerden elini eteğini çekmemiştir. Toplum sorunlarını ruhunun derinliklerinde duyan bir aydın olarak mevcut yapıya karşı öfkesini, mücadelesini kendi bildiği en iyi yolla, şiirle dile getirmiştir.

Fikret'i yalnızca karamsarlığı ağır basan şiirleriyle değerlendirmek onu anlamak açısından eksik olacaktır. İyimserlik, ümit, geleceğe inanç gibi duygularını, isyanlarından vaz geçen geri dönüşlerini de dikkatle değerlendirmek gerekir. Örneğin çocuklara daimî inancı, onun karamsarlığını dağıtan ışıklardır. "Meserret"i yani neşe ve sevinçli çocuklarda görmekte, güzel yarınlarla onlarla ulaşılacağına dair ümitler beslemektedir. Bu duyguya özellikle çocuklar için yazdığı şiirlerde sıkça rastlanır. Bir örnek olması bakımından Sabah Olursa şiirinin ilk bölümü günümüz Türkçesiyle aşağıda verilmiştir.

Sabah Olursa

Bu memlekette de bir gün sabah olursa,
Haluk,

Eğer bu memleketin sisli alın yazısı

Güçlü bir elin, güçlü ve canlandırıcı
dokunuşundaki titremeyle silkinip,

Şu milletin donuk ve paslı çehresi biraz
gülürse

O gün ben ölmemiş bile olsam, kuşkusuz
hayatla ölgün bir bağım olur.

O gün benden ümidi kes, beni kötürüm ve boş
yerimde

Acılığımın içinde unut.

Çünkü hasta ve pejmürde bakışlarım seni
maziye çekmek ister.

Oysa sen bütün varlığıyla "gelecek"sin.

Hâlâ sesin kulaklarımda şakıyor...

...

Şair bu şiirde geçmişi kendinde, geleceği ise oğlu Haluk'ta kişileştirmiştir. Ona göre çocuklar yarının küçük güneşleridir. Geçmişi temsil eden kendisi köhnemiş, hayatla bağı zayıflamış olduğunda terk edilmeli hatta unutulmalıdır. Çünkü geçmişin karanlığı acılı bakışlarına yansımış olacak ve küçük güneşlerin ufuklara doğru

ilerlemesini engelleyecektir. Halbuki ufuklar çok zamandan beri ışığa kavuşma arzusu ve hasreti içindedir. Geceler mutlaka sabaha çıkar, karanlıklar mahşere kadar sürmez. Bugün karanlık olsa bile yarın o çocukların ışıkları ile vatan zindan karanlığından uzak yaşayacaktır.

Sabah Olursa şiirinde Fikret'in ölümüne bakışının ipuçları bulunmaktadır. Ölüm yaşamın yenilenmesi için bir zorunluluktur. Kendisi yani geçmiş, geleceğin önünde engel değil, yer ve yol açan olmalıdır. Şiirin ana mesajı geçmişi kutsallaştırarak dünün değerlerine aşırı bağlı olan toplumların ilerleyemeyeceğidir.

Halit Ziya'nın Gözünden Tefik Fikret

Fikret'i anlatan kaynak zenginliğinde onunla aynı dönemleri yaşamış kişilerin tanıklıkları oldukça değerlidir. Servet-i Fünun'a mensup olup Fikret'le birlikte zaman geçirmiş edebiyatçılar Fikret'in insan yönü ile yakından karşılaşmamamızı sağlamaktadır. Bu kişilerden biri başka bir Servet-i Fünuncu olan Halit Ziya Uşaklıgil'dir. Uşaklıgil Kırk Yıl adlı anı kitabında, okuyucuyu geçmişe götürüp o günlerin Fikret'ini gösterir. Fikret'le tanışmalarına, ilk sohbetlerine ve dostluklarına değinir.

Anılardan Fikret'in sınavda bir paşa çocuğu tarafından hakkı yenmiş bir küçüğü nasıl koruduğunu öğreniyoruz. Burada güçlünün güçsüz üzerindeki zorbalığını engelleyen Fikret'le karşılaşmaktayız. Dönemin klasik eğlencelerinden Şehzadebaşı'ndaki bir cambaz gösterisine birlikte gitmişlerdir. İzledikleri Yılan Dansı hem kendine hem Fikret'e ilham vermiştir. Halit Ziya Fikret'in La Danse Serpentine şiirinin o dansı zihinlerde yaşattığını söyler.

Kendisi de Mösyö Kanguru isimli hikayesini aynı ilhamla kaleme almış ve millî konularda yazmadığı suçlaması ile karşılaşmamak için bekletmektedir. Hikaye Fikret'in ısrarı ile yayınlanır.

Servet-i Fünun gençlerinin zaman zaman bir araya geldikleri ortamlarda eğlenceden yorgun düştüklerini, Fikret'in ise ertesi gün neşe ve tutku ile işinin başında olduğunu Halit Ziya'dan öğreniyoruz. Sadece bir toplantı sonrası dönüş yolunda Fikret karamsardır. Halit Ziya bu geceyi adeta sahneye koyan bir üslupla anlatır. Sandal ile boğazı geçmeleri gerekmektedir. Aynı sandal içindeki grubun birbirlerini dahi göremeyecekleri kadar bir karanlık vardır. Bu sırada yanlarından sandalı ezmesine ramak kala bir şilep geçmiş ve hayatî bir tehlike atlatılmıştır. Herkes büyük bir korku içindeyken o ana kadar suskun durumdaki Fikret şöyle konuşmuştur: "Ah, ne olurdu bizi çiğneyip ezmiş, batırıp boğmuş olsaydı! Şu dakikada her şey silinmiş olurdu, dünya bize karşı, biz dünyaya karşı... Ne o ne biz hiç kaybetmiş olmazdık. Bilakis!"

Halit Ziya Fikret'in içinde bu "susmayan duygu"nun hep var olduğunu belirtmektedir. Gerçekten de Türk Edebiyatı ve tarihi Tefik Fikret'i bu susmayan duygularının şiirde ses bulmuş haline borçludur. Sanatını toplum için var eden dizeleri ve fikirleri ile daima hatırlanacaktır.

Kaynakça

Tefik Fikret Geçmişten Gelen- Bütün Şiirleri 1, Hazırlayan Asım Bezirci, Can Yayınları, İstanbul 1984.

Emin Nedret İşli tarihdergi.com/meyve-veren-hicbir-agac-bu-kadar-taslanmamisti/

Halit Ziya Uşaklıgil, Kırk Yıl, Özgür Yayınları, İstanbul 2008.

TEVFİK FİKRET BİR ŞİİR USTASI

İsmail ÖZMEL

Hakkı geç teslim edilen bir şair Tevfik Fikret (D: 24 Aralık 1867 İstanbul- Kadırga, Ö: 19 Ağustos 1915 İstanbul, Eyüp Sultan sonra Aşçıyan)

Şiirimize getirdiği yeni rüzgârı çok az konuştuk ama duygusalın ötesindeki duygularla yazdığı şiirleriyle tenkide uğradı ve Özellikle Sis şiirinin uyandırdığı hoşnutsuzluk, ona Rücu şiirini yazdırdı.

Bir dönem Mehmet Akif’le olan kalem münakaşası birini sevenin gözünde öbürünü, öbürünü sevenin gözünde diğerini yok saymak gibi bir fiili durumu yarattı. Edebiyatımızın bu iki büyük şairi bir dönemin şahitleri ve edebi zirveleri olarak edebiyatımıza ölümsüz eserler kazandırmış, derinlik ve çeşni katmışlardır. Onlarsız Türk edebiyatı düşünülemez, eksik kalır ve onların yok sayılmaları Türk edebiyatını ve Türkçeyi hüznlendirir.

Ülkedeki kötü gidişlerin endişesini yüreğinde duyan her şair ve yazar gibi Tevfik Fikret de bu duygularını sanatkâr kalemi ile kâğıtlara, tahayyüllere resmetmek, bu duyguların sağlayacağı bilinçle meselelere çare bulunmasını sağlayacaktı. Topluma nefes alacak bir siyasi ortamın kurulmasını hedeflemişti. Balıkçılar şiiri, yoksulluğun, böyle bir sosyal yaranın çok sade ve çok etkileyici tablosunu çizmiştir.

“ - Bugün açız yine evlatlarım diyordu

peder(Baba)

Bugün açız yine; lâkin yarın ümîd ederim

Sular biraz daha sakinleşir... Ne çâre kader!

- Hayır, sular ne kadar coşkun olsa ben giderim,

Diyordu oğlu, yarın sen biraz ninemle biraz otur.

Zavalıcık yine kaç gündür işte hasta...

- Olur

Biraz da sen çalış oğlum, biraz da sen çabala;

Ninen, baban iki miskin, biz artık ölmeliyiz.

Çocuk düşündü, şikayetli bir nazarla:

- Ya biz,

Ya ben nasılyaşarım siz ölürseniz...”

Tevfik Fikret’in idealist ahlakı, dürüstlüğü, acılara dayanıksız yüreği ile, Türk toplumunun içinde bulunduğu sıkıntıları dile getiren, duyguların anaforunda söylediği beş on mısra, ruhi bir mahkumiyete dönüşmüş, bir kısım aydının ve edebiyatçının gözünde adeta mahkum edilmiş, dışlanmış. Zincire vurulmuş şiir dışındaki mücevher değerindeki şiirler gözlerden uzak tutulmak istenmiştir.

Nazım Hikmet’in gönlündeki; bugün çağdışı diyebileceğimiz; kültür ve devlet anlayışı zaman içinde unutulmuş, şiirleri muhafazakâr çevrelerce bile değerli

kılınmış, Türkçenin en büyük şairlerinden birisi olarak selamlanmıştır. Hatta karşısında olanlar, ideolojisini kabul etmeyenler, ondan birkaç mısra okuyarak, biz de çağdaş düşüncelere, duygulara açığız demek ihtiyacı duymuşlardır.

Tevfik Fikret bu affedici duyguları bir türlü kazanamamıştır. İstibdadın acısıyla söylenmiş mısralar mahkûmiyet fermanı gibi boynunda asılı kalmıştır. Artık bu dışlamaların süresi dolmuş çekilen çile sona ermiş olmalı ki, edebiyatımızın kıymetli araştırmacılarından, akademisyen Nazım Hikmet Polat, onun nesirlerini ve şiirlerini 1800 sayfalık dev bir araştırma ile Türk okuyucularıyla ve Türk edebiyatıyla tekrar buluşturmaktadır.

Her dönemin farklı düşünen, dönemine doğru teşhis koyamayan yazar ve şairleri vardır. Onları dönemin siyasi anlayışı suçlamakta haklıdır veya haksızdır, edebiyatımız açısından daha farklı bir açıdan bakması ve bu edebi mahsullerin Türk edebiyatında layık oldukları yeri alması, okuyucuları da mutlu edecek bir gelişmedir. Sanat ve edebiyatı siyasi gelişmelerin ve değerlendirmelerin dışında tutmakta Türk edebiyatının faydası vardır.

Tevfik Fikret, üzerinde durulmaya, şiirlerini yorumlarken de, onun yakaladığı duygu ve düşüncelerin çoğunun bugün de geçerli olduğu göreceklere.

Tevfik Fikret'in Mai Deniz şiiri:

MAİ DENİZ

Sâf ü râkit... Hani akşamki tegayyür heyecân?

Bir çocuk rûhu kadar pür-nisyân,

Bir çocuk rûhu kadar şimdi münevver,
lekesiz,

Uyuyor mâi deniz.

Ben bütün bir gecelik cûş-i ahzânımla,
O hayâlât-ı pêrişânımla
Müteşekk', lâim,

Karşıdan safvet-i mahmûrunu
seyretmedeyim...

Yok, bulandırmasın âlûde-i zulmet bu
nazar

Rûh-i mâsûmunu, ey mâi deniz;

Âh, lâkin ne zarar;

Ben bu gözlerle mükedder, âciz

Sana baktıkça teselli bulurum,
aldanırım,

Mâi bir göz elem-i kalbime ağlar
sanırım...

Tevfik Fikret

MİLLET ŞARKISI

"1908 "Türk devrimi"ne önderlik edenler II. Meşrutiyet'in ilanından 13 gün önce Tevfik Fikret'ten bir marş yazmasını istediler. Aydınlanma Şairi Fikret "Millet Şarkısı" adını verdiği şiiri yazdı. Devrimin habercisi olan bu marşla istibdat altındaki millete umut verilmeye, karamsar dünyalar aydınlatılmaya çalışıldı.

Haksızlığa, zulme ve karanlığa başkaldırı olan bu şiir adeta günümüzde yapılan hukuksuzluklara, adaletsizlikle-re, tek adam rejimine, millet diye diye milleti soyanlara, baskı altında inleyenlere karşı yazılmış gibidir.

Şairin yüzon sene önce "her gecenin gündüzü" olduğunu yazması geleceğe umutla bakmamız gerektiğini ortaya

koyması yönünden önemlidir.” İşte Tefvik Fikret’in yazdığı o marş:

MİLLET ŞARKISI

Tefvik Fikret

Çiğnendi yeter, varlığımız cehl ile kahre,
Doğrandı mübarek vatanın bağı sebepsiz.
Birlikte bugün bulmalıyız derdine çare
Can kardeşi, kan kardeşi, şan kardeşiyiz biz.

Millet yoludur, hak yoludur tuttuğumuz yol
Ey hak, yaşa, ey sevgili millet, yaşa, varol!
Gel kardeşim, annen sana muhtaç, ona koşmak,
Koşmak ona, kurtarmak o bî-bahtı vazifen.
Karşında göğüs bağı açık, ölgün yatıyor bak;

Onsuz yaşamaktansa beraber ölüş ehven. .
Her an o güzel sineyi hançerliyor eller,
İmdâdına koşmazsak eğer mahvı mukarrer.
Zulmün topu var, güllesi var, kalası varsa;
Hakkın da bükülmez kolu, dönmez yüzü vardır.

Göz yumma güneşten, ne kadar nuru kararsa,

Sönmez ebedî; her gecenin bir gündüzü vardır.

Millet yoludur, hak yoludur tuttuğumuz yol;
Ey hak yaşa ey sevgili millet yaşa, var ol!
Vaktiyle baban kimseye minnet mi ederdî?
Yok, kalmadı hâşâ sana zillet pederinden;
Dünyada şereftir yaşatan milleti, ferdi;
Silkin şu mezelletli tozu, uçsun üzerinden.
İnsanlığı pâmâl eden alçaklığı yık, ez;
Billâh yaşamak yerde sürüklenmeye değmez.

Haksızlığın envânını gördük. Bu mu kanun?
En gamlı sefaletlere düştük; bu mu devlet?
Devletse de, kanunsa da artık yeter olsun;
Artık yeter olsun bu denî zulm ü cehâlet.
Millet yoludur, hak yoludur tuttuğumuz yol;
Ey hak yaşa ey sevgili millet yaşâ, var ol!.

(Bazı kelimelerin Türkçeleri cehl: cahillik; kahre: zorla; ehven: daha iyi, ya da daha az kötü; bîbahtı: bahtsız; mukarrer: kararlaştırılmış, kuşkusuz; mezellet: alçaklık, alçalma; pâmâl: ayaklar altına alma; deni: rezil...) (<http://www.anafikir.gen.tr/millet-sarkisi-tevfik-fikret/> internet. 16.09.2021)

'MEDENİYETLER ÇATIŞMASI MI?'

Dr. Arslan TEKİN

Huntington "medeniyetler çatışması" tezini ortaya atmış, bu adla koca bir kitap yazmış ve ortalığı karıştırmıştı. Hepimiz bir ucuandan kendimizi tartışmanın içinde bulduk.

İsmail Özmel, "Medeniyetler Çatışması mı?" - Huntington'un Düşüncelerine Eleştirel Bakış -" kitabında

"Medeniyetler niçin çatışsın?" sorusunu soruyor ve sonunda "Niye çatışsın ki..." demeye getiriyor. (Salkımsöğüt Yayınları, 240 s.)

Özmel, "Önsöz"de "Bu çalışmanın gayesi" ara başlığı altında kitabı yazmaktaki maksadını şöyle açıklıyor:

"Bu çalışma önce bu kitabın bir tanıtımını yapıyor, sonra önemli bakış zirvelerini ve dönemeçlerini okuyucunun dikkatlerine sunmaya çalışıyor. En azından çağın filozofları dünyanın meselelerine ve insanlarına hangi gözle bakıyorlar ve yaptıkları yorumların, hangi düşünceleri çağrıştırdığını, nereye doğru yönlendiği ve yönlendirmek istediği noktaların neler olduğuna dikkat çekiliyor. Sonra da kitaba katılanların dünyaya bakışları, ülkelerin kültür ve inanç olarak hangi meselelerle meşgul olduğu ve ülke içindeki tesanüt ve

diğer ülkelerle kuracakları ortaklıklar onları nasıl bir dünya düzeninin parçası yapacağına dair kehanete varan yorumlar üzerinde duruluyor. Hiç ilgisi olmayan görüşlerin birtakım medeniyet algıları sebebiyle dünya dengelerinde zıt kutupların destekleyicisi olacağı şeklinde katılmadığımız düşüncelere karşı tenkitlerimizi sunuyoruz."

Ara başlıklar kitabın neden okunması gerektiğini ortaya koyacaktır:

Din ve Medeniyet İlişkisi / Soğuk Savaşın Sonu / Kültür ve Medeniyet / Medeniyetler Niçin Çatışsın? / Laiklik Dincilerin Hedefinde / Sıra Hilafette Mi? / Demokratik Laik / Hilafet Konusu / Osmanlı Romantizmi / Batı Medeniyeti / Samuel Huntington'ın Türkiye'de Verdiği...

Kitapta Huntington'la mülâkatlar da yer alıyor."

6 EYLÜL SÖKE'NİN KURTULUŞU KUTLU OLSUN

Abdülkadir GÜLER

6 Eylül 1922 Söke'nin düşman işgalinden kurtuluşunun 99. yıldönümüdür. Aradan bir asır gibi bir zaman geçti. Bu mutlu günü bizlere armağan eden şehitlerimizi, gazilerimizi saygıyla ve rahmetle anıyorum. Mekânları cennet olsun.

Milli Mücadele tarihimizde Söke üç defa Yunanlıların işgaline uğramıştır. İlk işgal 1 Mayıs 1920'de, ikinci işgal 2 Şubat 1921'de ve üçüncü işgal ise 21 Nisan 1922'de İtalyanların şehri boşaltmaları üzerine aynı gün Yunan Kuvvetlerinin işgaliyle olmuştur. Yunanlılar Türklere ait ev ve bazı işyerlerini yağmalar yapıp kaçırmışlardır. İtalyan ve Yunanlıların işgali sırasında Söke ve civar köylerde Rumların Türklere karşı zulümleri devam etmiştir. Yunanlıların Söke ve civar köylerde yapmış oldukları zulüm ve bazı zayıflatlarını yazıyorum:

1- Haziran 1919'da Söke'nin Rum Mahallesinde Hancı Yenako, Rum Akkayköy Nahiyesi 'ne un götürmekte iken, deveci olan Akçaçayalı Feyzullah yerli Rumlar tarafından bıçaklanarak öldürülmüştür.

2- Söke Yunan mezalimi sırasında halkın çoğu göç etmek zorunda kalmış, Söke'nin nüfusu 360 kişiye düşmüştü.

3- 14 Haziran 1919'da Akköy, Yoran (Didim), Boralıdağı Mahallesinden Balcı Koca Mustafa Rum çeteleri tarafından öldürülmüştür. Yine Söke'ye bir saat

mesafede 26 kişi, Gümüş Yeniköyde 18 kişi ve Tatarlar Köyü'nde 721 kişi vahşice vurularak öldürülmüştür.

4- Yine Söke'nin işgali sırasında Rum Çeteleri ve saldırıları devam etmiş, 9 Mayıs 1922'de 30 kişilik bir Rum Çetesi İzmir, Manisa, Arasındaki Demirogluk mevkiinde yolculardan 150 kişi gaspedilmiştir.

5- Rumlar ağaçlı, Ferikler ve Yoğurtçular köylerini basarak yağmalama yapmışlardır. Tahtalı Köyü'nde bir erkeği öldürmüşlerdir. Bir kadın da dağa kaldırmışlar, genç kızların da namusunu kirletmişlerdir.

6- Söke'yi işgal eden Yunanlılar bir yandan katletmeye başlamışlar ve bir yandan da Rumlara silah ve cephane vermişlerdir.

7- 5 Temmuz 1919'da Söke'nin Kemer Köyünde (Sarıkemler'de), Menderes Köprüsünde 7 vatandaşımızın elleri bağlanarak öldürülmüştür, Cesetleri

Menderes'e atmışlardır. Yine Ayasuluğ civarında 40 kadar Türk'ü daha öldürmüşlerdir.

Söke'nin işgali sırasında Yunanlıların yapmış oldukları zulüm ve mezalimleri sadece bunlardan ibaret değildir. Ben sadece birkaçını yazdım. (Geniş bilgi için: Yunan Mezalimi / İzmir, Aydın, Manisa, Denizli [1919-1923], Doç. Dr. Mustafa TURAN, Ankara 1999- Atatürk Kültür Merkezi Yayınları)

Bu tarihi bilgileri ve önemli günleri sadece bir bayram veya bir anma günü bağlamında kutlamak yeterli değildir. Bu gibi tarihi günleri ilgili bilim adamları tarafından öğrencilerimize, gençlerimize ve halkımıza öğretmeliyiz. Genç kuşaklarımız bunları unutmamaları gerekir. Söke'nin düşman işgali sırasında kahraman Söke halkı ile birlikte başta Yörük Ali Efe, Sökeli Cafer Efe, Sökeli Hüseyin Efe, Sökeli Ali Efe gibi kahramanlarımızı unutmamalıyız. Söke'nin kurtuluşunda emeği geçen tüm efelerimizle birlikte Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve onunla birlikte kahramanca canlarını feda eden silah arkadaşlarını ve kadın, erkek tüm şehit ve gazilerimizi saygıyla anıyor ve mekânları cennet olsun diyorum. Ayrıca gazetemiz Söke Ekspres 1962 'de yayın hayatına girmiştir. Kurucuları arasında yer alan Zeki Yavaş, Şevki Gemicioğlu, Muharrem Bora, Mahbup Kılıç ve Halil Özşarlak'ı da rahmetle anmadan geçemeyeceğim. Söke Ekspres'in 60.Yılıni en iyi dileklerle kutluyor; tüm emeği geçenlere, yazı ailesine sağlıklı günler ve başarılar diliyorum.

Sözlerimi vatanperver Söke halkına armağan ettiğim SÖKE OVASI başlıklı şiirimle bağlamak istiyorum:

SÖKE OVASI

Sen güzel Aydın'ın şirin ilçesi
 Dillere destandır Söke Ovası
 Küheylan yelesi, aslanpençesi
 Bağ, bahçe bostandır Söke Ovası

Beşparmak Dağının eteklerinde
 Hititler, İyonlar eserlerinde
 Arılar bal yapar peteklerinde
 Ne sıcak vatandır Söke Ovası

Zeytin, pamuk, tütün, yeşil ovası
 Bafa Gölü, Azap, Aslanyaylası
 Güllübahçe, Didim ve Bağarası
 Geline fistandır Söke Ovası

Didim'i Millet'i ve Yenihisar'ı
 Apollo Mabedi, Agora Garı,
 Yeltepe'den eser bir hoş rüzgârı
 Biçilmiş kaftandır Söke Ovası

Sazlıköy'ü, Akçakaya, Özbey'i
 Akçaşehir Söke olmuş besbelli
 Çal zurnacı Kerimoğlu Zeybeği
 Köylere sultandır Söke Ovası

Atburgaz'ı, Tuzburgaz', Balat'ı
 Bayırdam'ı, Güneyyaka, Çavdar'ı
 Karaatlı, Nalbantlar'ı, Avşar'ı
 Düşmana dumandır Söke Ovası

Burunköy, Çalıköy, şirin havası
 Suyu tatlı Göl bent, yiğit obası

Doğanbey uzakta, Çamlık arası
Nakışlı mintandır Söke Ovası

Tarihe şan vermiş Aydın Efesi
Erenler Ocağı Kavas Dedesi
Granta Tepesi, Şarлак Deresi
Sevgiye femandır Söke Ovası

Güzeltepe, Serçin, Kisir, Kaygılı
Çalışlı, Yeşilköy efe saygılı
Pamukçular, Sayrakçı, köyler (in) gülü
Gençleri civandır Söke Ovası

Karac (a)hayıt, Özbaşı, iniş, yokuşlu
Yenidoğan, Sofular Yörük bakışlı
Demirçay, Avcılar kilim nakışlı
Dertlere dermandır Söke Ovası

Efeler diyarı erdir zaferde
Erkeği, kadını coşar siperde
Büyük Menderes'in aktığı yerde
Kocaman harmandır Söke Ovası

Karakaya, Köprü alan, Yuvaca
Sarıkemer, Akçakonak, Savuca
Ağaçlı'dan Argavlı'ya Yamaç'a
Garibe mekândır Söke Ovası

Yeter artık GÜLER, sözün kararda
Atam görünüyor dokuz Şubatlarda
Hacı Ziya Bey'i, İlyas Ağa'da
Bir başka destandır Söke Ovası...(1)

Abdülkadir GÜLER

1- Sökeli Şairler, Yazarlar – Göldeste /+
Abdülkadir Güler, Ankara- 1998

2- Eylül Sonrası – Şiirler, Abdülkadir Güler, Söke

2016

3- Söke'de İz Bırakanlar /Araştırma, İnceleme,
Biyografi,

KARDEŞİME

Hasan Hüseyin ÖZMEL

**Bir melek sen kadar sakın değilken
Gelin ettik seni neden pek erken
Fazilet bağında gonca gül iken
Ciğerler dağlayan bir ateş oldun.**

**Hep giden yolcular geri dönüyor.
Hıçkırık tel verdik cevap gelmiyor!
Sana geleceğim gözüm görmüyor.
Hiç sönmek bilmeyen kor ateş
oldun.**

**Eserin meydanda cisminke fani
Bir sessizlik verdin hem de semavi
Gördüm gözümle ben nur-i ilahı
Adresi belirsiz bir yolcu oldun.**

**Şefaat umarım çünkü eriştin.
Huriler elinden sen zezem içtin
Yeşil ata benzer bir esvap biçtin
Kırkların içinde sen kırk bir oldun.**

**Sen gibi azizler tuttu yolunu
Tanrı yanına aldı melek kulunu
Huriler çevirdi sağ ve solunu
Tanrıya pek yakın bir yoldaş oldun.
5.II.949-KAYSERİ**

**(22 yaşında vefat eden kız kardeşimden
mülhem olan acılarımın yankısıdır)**

İPTİDAİ ZAMAN

İlkay COŞKUN

H'iç yangını

Nasıl da her alev dünyayı ürpertecektir, öyle ki insanın bilinmez ölümden korkması boşuna değil. Eskitmeli bir vakıa yıkılacak bir duvarın altına girmek gibi bir facia sunacak. Su gibi korkutup boğacak, yumruk sıkımı bırakıp müdavimlerini elinden alacak. Ha bu dünyanın en yaramaz çocuğu olacak ha buğz edilip küfür bulacak. Bazı büyük ölümlerle savaşmak ilk adım hareket doğuracak. Hüznün serlevhası bu, yel değirmeniyle mücadele sunacak. Ölüme kalkışan dünyaya müdahaleyle hayat kaygısını artıran h'iç yangını söndürüp insan olunacak. Yeni cinayetlerle saklı hayatları elinin körüne yollayıp en büyük fitne yine kendisi olacak. Beynelmilel ders/sizlik, "kabile asabiyeti"* gibi heyecanlı, ben merkezci kucağında yeni çocuklar doğuracak.

* İbn Haldûn

Batık gemi

Mermi gibi göğsünde sıkıntılar taşıyan insanın yüreğindeki her keskin bıçak kamufledir. Siz aldanmayın batık bir gemi gibi dünyaya kurulduğumuza, daha çok acılardan kalan heykelleri yontmakla meşgulüzdür. Boğuntu denen hüznü yaşamamız en büyük katlanmadır. Tarihin iyileştireceği yaralar safsatasına kimseler inanmasın, dindirir sadece. Defter süsleri gibi toz pembe değil güzellik, elbet yaralardan acıları uzaklaştırmak gerekecek. Gönüllerin tarumarlığını hiç unutmadık bu kadar zorun yanında. Misafirinden daha çok takat, mezarının üzerinde raks edip kıvrılarak yatmakta olan gerçek, kalkışmalara müdahale yaşayıp görülecek, hiçbir tevil götürmeyecek ki bu sonuçta.

16.11.2021

KANATLANIR ATLILAR
İsmail ÖZMEL

Öyle bir rüzgâr eser
 Öyle bir rüzgâr eser
 Kanatlanır duygular
 Kanatlanır küheylan

Zaman yükseklerden eser.
 Nal sesleri rüya olur
 Rüya olur duygular
 Kelimeler kanatlanır.

Sen kasırga de ben rüzgâr
 Kanatlanır atlılar
 Atlılar yedi kat göğe doğru
 Kanatlanır atlılar.
 Tuğları eksik sanma
 Kalem ve kitap tuğlar üstünde.

Yol gösterir ilim aydınlatır yolları
 Ufuklara doğru irfan atlıları
 İnsan atlılar rüzgâra karşı değil
 Atlılar yedi kat göğe doğru
 Kanatlanır atlılar.
 08.05.2016

SEVDANIN ÖYKÜSÜ...
Musa DOĞRUER
(Teslimi)

Sana en güzel güller getirdim,
 Sen gibi sevecen, sence gülümser...
 Gül yanaklarına buseler konsun,
 Gönül her an seni anar benimser

Ellerine al apak umutlarını,
 Sevdanın vuslatı hep sana küser..
 Gel dök bana içli dert küplerini,
 Bilmem acı poyraz nereden eser.

Kaybetme vuslata umutlarını,
 Bir gün sevgi bağı seni enseler..
 Gözyaşların yıkar sevda kirini,
 Efil efil sinelere çiseler..

Bir kör düğüm olan sevda çilesi,
 Yaşamayan bilmez görebilseler...
 Ömürlere kilit vurur sevdalar,
 Onları vuslatla çözebilseler..

Çilenin bin türlü çehresi vardır,
 Sevgiyle onlar ezebilseler...
 Seveni sevene vermeyen eller,
 Şu sönen hayatı görebilseler...

Hayat senin şifren sevgide gizli,
 Ağu sunan eli sevebilseler...
 Teslimi umudun yitirme sakın,
 Vuslatın yolunu çizebilseler...

09 mayıs 2016

SAKLAMBAÇ

aynının sırçasına değdiğinde
 dedenin elleri
 şiirin sesi oldu
 eridiğinde gündüz
 girince her eve uyku
 bir martı buldu rüyalarımda beni
 indi geceye
 tünedi pencereye
 derler ki aynı martı
 kız kulesi ile galatanın yavrusu
 su sesinde dinlendi
 önüm arkam ebe dedim
 pamuk dedenin sakalına gizlendi

Zeynep Karaca

HAYAT

Hayat bir kavga,
 cesaretlendiğin kadar
 Hayat bir umut,
 düşleyebildiğin kadar
 Hayat bir acı,
 dayanabildiğin kadar
 Hayat bir kumar,
 riske girdiğin kadar
 Hayat bir isyan,
 direnebildiğin kadar
 Hayat bir türkü,
 söyleyebildiğin kadar
 Hayat bir bilinç,
 düşünebildiğin kadar
 Hayat bir rüya,
 uyuyabildiğin kadar

Serdal Göçmen

SENSİZLİK İHTİMALİ

Varlığın umut olur yokluğun dipsiz kuyu
 Sensizlik ihtimali... Gelmez düşlerin sonu

Unutmak olanaksız satırlarca yazmışım
 Aşkını türkülerle süsleyen bir sazmışım

Senden bahsedecek ki cümleler, kelimeler
 Sırlı anlam kazansın çiçek kokan nağmeler

Kâğıt satırlarından taşsın sel olsun sevgi
 Notalar kanat çırpıp uçuşsun baharsı ezgi

Bilinmeyen ülkede dizlek dallara konsun
 Hasretliğe uzanan, uğursuz eller dunsun

Özlemin gölgesinde sitemlerim var sana
 Kıprak gönlünü arar dururum yana yana

Her zaman tepkiliydin bana ürkekliğimden
 Haykırsam güç alarak sanrı erkekleğimden

Duyar mısın ki beni, gönlüm işgallerinde
 Yer verir misin bana, pembe hayallerinde

Kalbinin bahçesinde ufacık bir yer yeter
 Senden ırağa düşmek yıkar beni besbeter

Rüzgâr hiç savurmasın bizi matem şehrine
 Hicran hiç uğramasın bizim vuslat nehrine

Renk renk açan güllere bestelenen şarkısın
 Gülistan aşkla dolsun bülbüller hep şakısın

Hakan SUNA
 Karacasu/AYDIN – 04.06.2018

NİĞDE NUSREDDİN BABA MEZARI

Mustafa ERYAMAN
Arkeolog

Bu çalışmamızda Niğde İli, Eskisaray Mahallesi, Hakkı Eroğlu Caddesi, Nusrettin Sokak'ta bulunan ve mahalle insanınca "Nusreddin Baba Yatırı" olarak adlandırılan mezar yapısı mimari ve süslemeleri açısından incelenmiş ve tanıtılmaya çalışılmıştır. Mahalle sakinlerince mezarın Nusreddin Baba'ya ait olduğunu ifade etmektedirler. Mezar daha öncesinde bulunduğu kâgir taş binanın dışında iken 1980'li yıllarda yapılan üst kata çıkışı sağlayan betonarme merdivenin altına denk gelmesi sonucu mezar yapısı bina içine geçmiştir (Foto.1).

Fotoğraf 1: Nusreddin Baba mezarının bulunduğu binanın genel görünüşü.

Fatma Kulpu'ya ait olan evin üst kata çıkışı sağlayan betonarme merdivenin bulunduğu odalara geçişi sağlayan

uzunlamasına dikdörtgen hol (honay) alanındadır. Mezarın bulunduğu hol zemini betonarmedir. Holün kuzeybatı köşesindeki basit mezar yapısı zeminde 0.80 m. yüksekliğindedir. Mezar taş duvarları ve üzeri sonradan sıvalıdır. Doğu-batı yönde uzanan mezarın uzunluğu 2.00 m. eni ise 0.65 m. dir (Foto.2). Sanduka görünümlü mezarın baş şahidesi vardır. Mermer başucu kitabeliği 0.77 m. uzunluğunda, 0.20 m. genişliğinde ve 0.15 m. kalınlığındadır (Foto.3).

Fotoğraf 2-3: Nusreddin Baba mezarı ve baş şahide kitabeliği görünüşü.

Sade bir şekilde yapılmış olan

sanduka baş şahidesinin iç yüzündeki Cel-i Sülüs hat ile Osmanlıca dikey satırdan oluşan kitabesinde;

1. “Ya Allah”

2. “Ya Muhammed” yazılıdır (Foto.2).

Ayakucu kitabesi olmayan mezarın tarih kitabeliği de yoktur. Baş şahidesindeki “Muhammed” yazımı hat açısından oldukça geliştiği görülür. Buna karşın “Dal” harfinin halen sırtı dik karnı tam çukur yazılması, “Allah” kelimesindeki “Lam” harflerinin bombe kazanmamış olması gibi özelliklerinin 1500’lerde yaygın kullanıldığını düşündüğümüzde kitabenin kuvvetli ihtimal 1500’lerin başları olduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla “Nusreddin Baba” yataının 16. Yüzyılın başında yapıldığını sanmaktayız.

Sonuç olarak; mezar, yörede “Nusreddin Baba” olarak bilinmekte ve bulunduğu sokağa da ismini vermiştir. Akif Dündar’ın “Şeyh Nursidi” olarak isimlendirdiği yataır; çevre halkı tarafından, özellikle de kadınlar tarafından Cumagünleri, mübarek gün ve gecelerde ve bayram günlerinde değişik niyet ve maksatlarla ziyaret edilmektedir (Dündar 2001:43). Mezarın bulunduğu

kâgir evin arka bölümü bahçeliktir. Bahçe bölümünde günümüze ulaşan mezar görülmemektedir. Mezarın bulunduğu alana yakın 16. yy. Osmanlı yapısı Kible Cami ve Horasan erenlerinden olduğu kabul görmüş Şeyh Bahaeddin Veli Hazretleri mezarı ziyaretgâhı bulunmaktadır. Mezarda metfun bulunan Nusreddin Baba’nın kimliği konusunda bir bilgimiz yoktur. Fakat mezarın isminden dolayı Nusreddin Baba’nın, şehrin önde gelen eşraf, âlim ve Allah dostlarından olduğunu sanmaktayız. Niğde El-Hacı Mahmut caddesindeki El-Hacı Mahmut yataırı ile çağdaş olan Nusreddin Baba’nın El-Hacı Mahmut ile de irtibatı ve iltisakının olması kuvvetli ihtimal dâhilindedir. Niğde inanç ve tarih kültürüne katkı sağlayacağını düşündüğümüz Nusreddin Baba mezarının korunması ve gelecek nesillere sağlıklı şekilde aktarılmasının çok önemli olacağı düşüncesindeyiz.

Kaynakça

Akif Dündar, Niğde ve Çevresinde Ziyaret ve Ziyaret Yerleri, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri Erciyes Üni.

NİĞDE'NİN YÖRESEL EKMEKLERİ

Mehmet BAŞ

İnsanlara niçin çalıştıklarını sorsanız ekmek parası için çalıştıklarını söylerler.Hatta bu soruyu bir fırıncıya bir değirmenciye bile sorsanız aynı cevabı alırsınız.Ekmek kültürümüzde simgesel bir anlam taşır.Yere bir parça ekmek düşse öpüp başımıza koyarız.Ekmek meselesi bizler için bir hayat memat meselesidir.

Çoğu zaman ekmeğimizin hatırına susar çoğu zaman bir ekmek davası uğruna gurbetin yollarına düşeriz.

Bilenler bilir ilimizin birçok köyünde eski günlerde yemeğini yedin mi? Gel yemek hazır gibi cümleler pek kurulmazdı. Daha çok ekmeğini yedin mi ? Gel ekmek yiyelim cümleleri duyulurdu.

Kısaca ekmek hayatımızda Allah'ın bize bahsettiği bütün rızıkların genel adydı.

Hayatımızda bu kadar önemli olan ekmek Niğdede köyden köye ilçeden ilçeye değişik ve çeşitli usüllerde yapılmaktadır.

Bu noktada ekmeğin yapılış teknikleri üzerinden bir sosyolojik tahlil yapmaya çalışalım. Örneğin yufka ekmeğinin yaygın olduğu alanlar belirli bir zamana kadar göçebe ve yarı göçebe yaşayan yörük ve türkmenlerin yaşadığı alanlar olarak dikkat çekmektedir. Dahayakın zamanlara kadar yaylalara göçen bu köyler genel itibariyle dağlık alanlara kurulmuş köylerdir. Bu yerleşim yerlerinin bu

ekmeği yapmaları daha çok dayanmasından ve kolay bayatlamamasından dolayıdır.Önceden yerleşik hayata geçmiş köy ve kasabalarda çörek tarzı pide tarzı ekmekler yapılmaktadır. Önceden beri tarım ve ticaretle uğraşan köylerde en fazla birkaç hafta dayanacak ekmekler yapılırken küçükbaş hayvancılıkla uğraşan köylerde yaz ekmeği kış ekmeği adı altında yapılan yufka ekmek tercih edilmiştir. Küçükbaş hayvancılıktan tarıma geçen köylerde de yufka ekmek yapma geleneği devam etmiştir.

Niğde'nin köy ve kasabalarında farklı türde ekmekler yapılmaktadır. Şimdi bildiğimiz kadarıyla bu ekmek çeşitlerinden kısaca bahsedelim.

Alay, Orhanlı,Gölcük Edikli tarafına mahsus içine süt ve patates katılan ve mahalle fırınlarında kadınlar tarafından pişirilen ekmek misli ovasının genelinde yapılmaktadır. Bu ekmek bir haftadan fazla bayatlamadan durmaktadır. Fırından çıkar çıkmaz peynir ve tereyağıyla tüketildiğinde damakta unutulmaz bir tat bırakır. Son yıllarda Niğde eski sanayide bu ekmeği pişirip satan bir fırın açılmıştır.

Balkanlardan gelen hemşehri-lerimizin yaşadığı yerlerde muhacir ekmeği denilen ekmek çeşidi meşhurdur.

Mayalı hamur yağlanmış sini ve

kenarları yüksek dört köşe tavalara konur ve fırında pişirilir.

Bu ekmeği Dikilitaş'ta Konaklıda Çarıklıda görebiliriz. Yeşilburç'ta bu ekmeği pişirip satan bir fırın da vardır. Lezzet açısından bilhassa tam buğdaylısının Trabzon ekmeğinden daha lezzetli olduğu söylenebilir. Yine aynı şekilde mübadeleden önce gayri müslümlerle birlikte yaşayan köylerimizde de bu ekmek çeşidi yapılmaktadır. Melendiz köylerinde hem yufka ekmeği hem fırınlarda yapılmış çöreklerini görmek mümkündür. Çamardı Ulukışla ve Altunhisar bölgesinde daha ziyade yufka ve gözleme çeşitleri yapılmaktadır. Bu üç bölgenin ortak özelliği dağlık olmalarıdır.

Birde evlerde hanımların değil de fırıncıların yaptığı yöreye özgü ekmek türleri vardır. Niğde merkezde U harfine benzer şekilde yapılan kepekli ekmeği başka yerde görmek mümkün değildir. Bu ekmek türü Niğde halkası olarak isimlendirilmiştir. Bu ekmeği şadırvan'ın ordaki fırınlarda bulmak mümkündür. Borda fırınlarda yapılan Bor pidesi yine nev-i şahsına münhasır bir ekmek çeşididir. Fertek halkası olarak bilinen simit yine yöreye özgü bir çeşittir. Ferteklilerin işlettiği fırınlardan bu simit temin edilebilir. Niğde'nin tel tel yapılan tahinli çöreğini ve Bor'un farklı usulde yapılan tahinli çöreğini listemize ekleyebiliriz. Günümüzde Nevşehir simidi diye meşhur olan nohut mayasıyla mayalanmış simidin Nevşehir'e Borlu

ustaların kanalıyla gittiğine dair rivayetler vardır.

Niğdenin çoğu köyünde günlük yüketim için bazlama börek sıkma gözleme tarzı ekmek çeşitleri yapılmaktadır.

Esasında her köyün her kasabanın kendine özgü bir ekmek yapma adeti vardır. Şimdilerde çoğu köy ve kasabada genellikle çarşı ekmeği denilen hazır ekmek alınıp yenilmektedir.

Eski günlerde ekmek yapmak kendine özgü kuralları olan insanları bir araya getiren bir işti. hamurun yoğrulması çiğnenip dinlendirilip kesilmesi bazı haline getirilmesi ve açılıp pişirilmesi kollektif bir emekle gerçekleşmekteydi. Tandırlarda yapılan bu iş bir şenlik havasında günlerce sürerdi.

Evlerden gelen tereyağları ile şepeler yağlanır çörekler börekler yapılırdı. Yufka ekmek evlerin kayıt odalarına kayılır her yemekten önce sulanır alıştırılırdı. Çocuklar yufka ekmek kırıntılarının yağda kavrulmasıyla yapılan yağlı ufağa bayılırlardı. Hatta çocukken elimize konan ağustos böceklerine "uç uç böceğim, annen sana yağlı ufak yapacak" dediğimizi hatırlıyorum. Birde yufka kırıntıları peynir ve soğanla karıştırılarak övelemeç yapılırdı. Yufkanın üstüne dökülen et suyu ile tiriti yapılırdı.

Şimdi çoğu ilimizde yöresel ekmekler hediye olarak satılmaktadır. İlimizde ekmek yönünden zengin bir ildir ve bu potansiyeli değerlendirilmelidir. Yöresel markalaşma ve iyi bir dağıtım kanalıyla ile yöremizin ekmekleri

“ŞAİR VE GÜFTE YAZARI”

MEHMET TURAN YARAR

Abdullah SATOĞLU

Edebiyatımızda, “aruz” veznini en iyi ve en çok kullanan şairlerimiz arasında, Mehmet Turan Yarar’ın çok özel ve önemli bir yeri vardır.

Sana verdim bu gönül tahtını dem sür diyerek

Sana verdim çölü, al cennete döndür diyerek.

Beni yangın yeri hâlinde yaratmış Yaradan

Seni deryâya çevirmiş, bunu söndür diyerek.

tarzındaki, bol kelime oyunları ve tezatlarla renklendirdiği nefis rübâîlerini, vaktiyle çeşitli dergilerde zevkle okuduğumuz Mehmet Turan Yarar, şiirlerinden bir kısmını, ilk defa 1954’te “Bilmediklerim” isimli kitapta toplamıştır. Daha sonra 1991’de “Dörtlükler” ve 1999’da “Daracık Düşler” isimli şiir kitaplarını yayınlamıştır. Çoğu, beste yarışmalarında ödül kazanan 600’e yakın şiiri bestelenmiş ve bunların 300’den fazlası, TRT repertuvarında yer almıştır.

İçerisinde, bûselik makamında bestelenen:

Bazen denizlerin kırıksız morundayım

Bazen cehennemın dayanılmaz korundayım.

Yer gök adım adım, gece gündüz karış karış

Sen olmasan da ben seni bulmak zorundayım.

gibi mısraların da yer aldığı

“Dörtlükler” kitabı üzerine, gönderdiğim mektuba, lütfettiği cevapta, üstün başarı ve şahsiyetini, her zamanki tevazu perdesi altında, şöyle dile getiriyordu:

“Aziz Satoğlu, değerli şairim

Benim için paha biçilmez övgüler yüklü mektubunuzu aldım. Çok teşekkür ederim. İçtenliğinize yürekten inanıyorum. Ama keşke ben de o güzel sözlere lâayık olduğuma inanabilsem.

Kitap, hiç beklemediğim bir ilgi ile karşılandı. Beni pek mutlu eden olaylar geçti. Tatlı sözler işittim ve sizin lütfettiğiniz bu güzel mektup gibi, şeddeli aferinlerle sırtımı sıvazlayan, değerli ve candan dostlarla karşılaştım .Bu kitabı neden daha önce yayınlamadım, diye hayıflandım .Bir noktada daha yüzünü bile görmediğim sevgili Mehmet Tekin olmasaydı, sanırım bu dörtlükler, benim dağınık dolabımdaki karanlıklara gömülmüş olarak kaybolup gidecekti...

Benim çok sevdiğim şiirlerinizden biri olan “Yarım Asır”, (Güneyde Kültür) dergisinde, saygı ile çerçevelenmiş olarak yayımlandı O sayıyı size gönderdiler mi bilmiyorum.

Son tebrik kartınızdan, o sırada Ayvalık’ta olduğunuzu anladım...Sanırım sizden hemen sonraki günlerde, ben de üç hafta kadar Ayvalık’ta bulundum...

Size Ayvalık ürünü bir dörtlük takdim edeyim. Kitapta olmayan bir dörtlük bu:

Acı bensiz yola çıkmaz, yara bensiz kanamaz

O cehennem bile benden daha yetkin
yanamaz.

Dili insâf okuyanlar söker elbet yazımı

Kınayanlar beni bilmez, tanıyanlar
kınamaz.

Sağlık ve mutluluk diler, gözlerinizi
öperim, benim büyük şairim. (Soma: 27
Ağustos 1991)

Mehmet Turan YARAR”

Daha sonra, benim 1992’de yayınladığım
“Lâle Bahçelerinde” isimli üçüncü şiir
kitabım hakkındaki düşüncelerini, yine
Soma’dan gönderdiği mektubunda, mütevazı
ve mültefit cümlelerle şöyle ifade ediyordu:

“Sayın Satoğlu,

(Lâle Bahçelerinde) gerçekten de,
benim gibi şiir yazdığını sananları, hasede
düşürecek harika dizelerle
düzenlenmiş...Kitabı bir solukta okudum. O,
böyle bir macera romanı okunurcasına
okunacak türden değil, biliyorum. Kendimi
alamadım. Sık sık ve tadını çıkara çıkara
okuyacağım doğaldır...” (22 Haziran 1992)

Kendisinin, iyi bir şair olduğu kadar, titiz
bir araştırmacı , şiir, musiki ve kültürel
ağırlıklı zengin bir arşive sahip olduğunu
bildiğimiz Mehmet Turan Yazar’, 1992 yılında,
musiki dünyamıza ışık tutan, son derece
önemli bir eser daha yayınlamıştır.
“Doruktan Doruğa / Güfte Şairleri” ismini
taşıyan ve 30 yıllık yorucu bir çalışmanın
mahsulü olan bu muhteşem eserde, 155
şairin, özgeçmişi ile 3 binden fazla
bestelenmiş şiirlerinin ilk mısraları alfabetik
sıra ile yer almakta, makamı ve bestecilerin
isimleri de verilmektedir.

1927 yılında, Hatay’ın Yayladağı ilçesine
bağlı Yeniceköy’de doğan ve Adana Erkek
Lisesi’nden sonra, Ankara Üniversitesi
Veteriner Fakültesi’ni bitiren Mehmet Turan
Yazar, 25 yıl Tarım Bakanlığı’na bağlı

araştırma kurumlarında, paraziter
hastalıklar uzmanı ve laboratuvar şefi olarak
çalışmıştır. Görevi dolayısıyla, Ankara,
Denizli, Konya ve Adana’da bulunmuş,
1977’de emekliye ayrılmıştır. Bir ara, İzmir ve
Soma’da ikamet etmiş ve son olarak
Ankara’ya yerleşmiştir.

Uzun süre Eryaman’daki mütevazı
evinde, tek başına huzurlu bir hayat süren
Mehmet Turan Yazar, Mehmet Tekin’in
ifadesiyle: “Üç çağın kilit noktasında yer alan
bir girdapta tezgâh kurmuş. Aruz, hece,
serbest şiirleri aynı güçte...Şairimiz, dikkatli
bir okuyucu, güçlü bir fikir adamı ve iyi bir
münekkittir. Ama tevazuundan dolayı, bunu
ne kendi belli eder, ne de içbükey aynadaki
zahiri görüntüsüyle avunan başkaları,
kadirbilirlik edip onu takdir eder. Çünkü bizde
âdettir: değerlerimizi sağ iken görmeyiz,
görsek bile takdir etmeyiz. Ancak ölünce
arkasından yakamızı yırtar, ağıtlar yakar,
övgüler dizeriz. Ama “Ba’de harâbü’l Basra...”

Mehmet Turan Yazar adı anılınca, bir
müzik dostuyla karşı karşıya olduğunuzu
bilmelisiniz. Çünkü onun müzik kültürü,,
makam, usul bilgisi bir müzisyeninkinden
aşağı kalmaz...”

Yine, Mehmet Tekin kardeşimizin
tespitiyle: “Fildişi kulede yalnızlığa çekilip,
kendini anlayacak nesli bekleyen” Mehmet
Turan Yazar, ne yazık ki, o nesil ve vefayı
göremeden, 14 Nisan 2021 günü aramızdan
ayrılmış ve Ankara’da topağa verilmiştir.
Hece vezniyle terennüm ettiği deyişlerine
örnek olmak üzere, “Daracık Düşler”
kitabında yer alan, duygu yüklü “Özet”
şiirinden bir dörtlük sunuyoruz;

Küldüm yeniden yaktılar
Yandım gülere baktılar
Beni sensiz bıraktılar
Ölüme hâcet kalmadı.

MENEKŞEM

Eşsizdin dünyada yoktu bir dengin
Ne zaman solup da gittin menekşem
Kederim zirvede tesellim engin
Beni dertten derde attın menekşem

İpekten inceydi saçının teli
Eserdi bahçende bir garbi yeli
Bırakıp Yusuf'a Mısır'ı Nil'i
Tutuşup içimde tüttün menekşem

Sabrımın demliği aldı demini
Ne zaman unuttun onca yemini
Deryadan deryaya sürüp gemini
Gönlümün bahrinde battın menekşem

Eyyüp olmasam da derindi yaram
Ayrılık helaldi kavuşmak haram
Şu devri devranla bozuldu aram
Beni köle edip sattın menekşem

Feleğin işine şaşımda şaşıtm
Yüksekte uçardım engine düştüm
Kanadı kırılmış bir garip kuştum
Canımı canına kattın menekşem

Mehmet BAŞ

TÜL ÇEK SISLİ DÜŞLERE

koşturdun yıllarca kim ne için
eksik bir şeyler vardı yalan sevilir
hep alkışlandın coştukça coştun
sisli sabahlarda buldun kendini

dostluk arkadaşlık avunursun
canlanır gözünde kaybolan yıllar
uzanır gidersin dalgınlığında
her baharda coşan ırmaklar gibi

abartıydı sende yasayan sevi
sende anlamadın gerçeği
yıllar sonra sancısı yüreğinde
karanlıklar gezinir gözlerinde

son yolcu değilsin bekleyen
insana değerdir paylaşmak sende
özlemdir sevgiler dudaktan kalbe
özgürlüğe doğru bir adım önde

imgeler küçülür sevilir büyür
koca bir yumaktır sığmaz zamana
çözülür mü bilmem labirent bulmaca
katar katar geçerken gözlerinde

sıyrıl hayallerden gerçeğini gör
seni bekleyen var senden beklenen
aydınlat dünyanı umut ol yarına
yen kaderini tül çek sisli düşlere

Cemal KARSAVRAN

TÜRKOLOG PROF. DR. GÜNAY KARAAĞAÇ'IN ARDINDAN

Oğuzhan YETİŞTİ

Türkiye Türkolojisine verdiği sayısız nitelikli eserler ile tanınan değerli hocamız Prof. Dr. Günay Karaağaç, 8 Aralık 2021 tarihinde Covid-19 hastalığına yenik düşerek uçmağa vardı. 11 Aralık 2021 tarihinde doğup büyüdüğü yer olan memleketi İzmir-Doğanbey'de toprağa verildi. Hatırası önünde saygıyla eğildiğimiz değerli hocamızı bu yazıda anmaya çalışacağız.

Günay Karaağaç, 1949 tarihinde İzmir Cumaovası (bugünkü Menderes)'na bağlı Doğanbey köyünde dünyaya geldi. İlk eğitimini 1960'ta Cumaovası Alpaslan İlkokulu'nda aldı. Ortaokula 1964'te İzmir Seferihisar'da devam etti. Lise eğitimini 1967'de Karşıyaka Erkek Lisesi'nde sürdürdü. Üniversite eğitimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde aldı. 1971 yılında bölümünü bitirdikten sonra 1972-1975 tarihleri arasında memleketi İzmir'de Bergama Lisesi'nde öğretmenlik görevini sürdürdü. 1975'ten sonra İstanbul'daki Ticaret Lisesi'ne öğretmen olarak atandı. Burada öğretmenlik mesleğini sürdürürken üniversite yıllarındaki hocası Prof. Dr. Muharrem Ergin tarafından asistan olarak üniversiteye

alındı. Böylelikle Karaağaç, 1978'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Dil Kürsüsü'ne "asistan" olarak göreve başladı. Ergin, ona doktora tezi olarak "Lutfi Divanı"nı verdi. Tezini 1983 yılında savunarak "doktor" unvanını aldı. Bu çalışması, 1997 tarihinde Türk Dil Kurumu tarafından basıldı.

Karaağaç, 1984-1987 tarihleri arasında Macaristan'da bulundu. Budapeşte'de bulunan Eötvös Lorand Üniversitesi'nde "Türk Dili Okutmanı" olarak görev yaptı. Bu esnada Macarca öğrenerek bilgisini arttırdı. Yurda dönüş yaptıktan sonra 1987'de Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde "Yardımcı Doçent" olarak göreve başladı. Uzun yıllar bu üniversitede görev yapan Karaağaç, 1995'te profesörlüğe yükseltildi. Burada bulunduğu yıllarda pek çok yüksek lisans ve doktora öğrencisi yetistirdi.

1999-2000 tarihlerinde Kazakistan'a giderek ata yurdumuzda görev yaptı. Burada bulunan Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün başkanlığını üstlendi. Buradaki görevinden sonra Kuzey Kıbrıs

Türk Cumhuriyeti'nde yer alan Lefke Avrupa Üniversitesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde bölüm başkanlığı görevini devraldı. Buradaki görevi, 2001-2006 tarihleri arasında sürdü. 2006'dan sonra İstanbul Beykent Üniversitesi'nde çalışma hayatını sürdürdü. Daha sonra 2008 yılı itibariyle İstanbul Aydın Üniversitesi'ne geçiş yaptı ve bir süre burada çalışmalarını sürdürdü. Son olarak 2018'den itibaren Ardahan Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalıştı.

Türkiye Türkolojisine bu zamana kadar telif, tercüme ve sözlük gibi türlerde birçok kaynak eser hazırlayarak hizmet etti. Hocamızın en önemli çeviri çalışmalarından ilki Janos Eckmann'ın "Chagatay Manual" adlı eserini dilimize kazandırmış olmasıdır. Eser, 1988'de İstanbul Üniversitesi'nin bir yayını olarak "Çağatayca El Kitabı" adı ile basıldı. Bu eseri birçok Türklük bilimi araştırmacısının temel başvuru eseri olarak kabul gördü. Üniversitelerdeki Çağatayca derslerinde ders kitabı olarak okutuldu. Eser birçok defa farklı yayınevleri tarafından basılarak yayımlandı.

Ege Üniversitesi'nde bulunduğu yıllarda Altayist ve Mongolist Nicholas Poppe'nin "Grammer of Written Mongolian" adlı meşhur eserini dilimize "Moğol Yazı Dilinin Grameri" adıyla çevirdi. Eser, 1992'de Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayınları arasından çıkarıldı. Daha sonra bu yayın, Türk Dil Kurumu aracılığıyla yeniden basılarak yayımlandı.

Ayrıca hocamız, Ferdinand D. Lessing'in "Mongolian-English Dictionary" adlı sözlüğünü "Moğolca-Türkçe Sözlük" adı ile Türkçe'ye tercümesini gerçekleştirdi. Eser, iki cilt halinde 2003'te Türk Dil Kurumu tarafından yayımlandı.

Karaağaç'ın çeviri eserleri dışında akademik nitelikli pek çok telif eseride bulunmaktadır. Belli başlı telif eserleri şu şekildedir: Karacaoğlan Bütün Şiirleri (İstanbul, 1977), Lutfi Divanı (Ankara, 1997), Azerbaycan Bayatıları (Halil Açıkgoz ile, Ankara, 1998), Dil, Tarih ve İnsan (Ankara, 2002), Türkçenin Dünya Dillerine Etkisi (Ankara, 2004), Türkçe Verintiler Sözlüğü (Ankara, 2008), Moğolca-Türkçe Konuşma Kılavuzu (Yavuz Kartallıoğlu ile, İstanbul, 2009), Türkçenin Söz Dizimi (İstanbul, 2009), Kitab-ı Gencine-i Feth-i Gence (Adnan Eskikurt ile, İstanbul, 2010), Türkçenin Ses Bilgisi (İstanbul, 2010), Yükseköğretimde Türk Dili ve Kompozisyon (Hayati Yavuzer ile, Ankara, 2011), Türkçenin Dil Bilgisi (Ankara, 2012), Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü (Ankara, 2013), Anlam Bilimi ve İletişim (İstanbul, 2013), Dil Bilgisi ve Anlam Bilgisi Çözümlemeleri (Ankara, 2015), Türkçenin Alıntılar Sözlüğü (Ankara, 2015), Türkçe Üzerine Yazılar (Ankara, 2017), Türkçe Üzerine Çeviriler (Ankara, 2018).

Değerli hocamızın bu eserleri arasında özellikle Türkçe Verintiler Sözlüğü ile Türkçenin Alıntılar Sözlüğü Türkiye Türkolojisi'nde bir boşluğu, eksikliği dolduran öncü çalışmalar olması

bakımından ayrıca zikredilmesi gereken eserleridir. Hocamızın uzun yıllarını alan bu eserleri, büyük bir emeğin mahsulüdür. Türkçeye başka dillerden sözcükler girdiği herkesin bildiği bir durumken Türkçenin başka dilleri sözcükler vermesi adeta düşünülmüyordu. Karaağaç'ın ortaya koyduğu bu eser ile Türkçenin başka dillere de sayısız sözcükler verdiği ortaya koyulmuş oldu. Ülkemizde bu konuda kitap bütünlüğünde ilk çalışmayı kendisi gerçekleştirdi. Bu eserin üzerine çıkan başka bir eser ise henüz yazılamadı. Ayrıca Karaağaç, "verinti" sözcüğünü türeterek dilimize yeni bir kavramı da kazandırdı.

Bu eseri, her Türkçe sevdalısı kişinin edinmesi ve kitaplığına kazandırması gerektiğini belirtmeden geçemeyeceğim. Özellikle de eserin girişinde yer alan "Türkçe ve Komşu Diller" yazısını her Türk aydınının okuması gerektiğini düşünüyorum. Türkçenin Alıntılar Sözlüğü ise dilimizdeki birçok alıntı sözcüğün kökenini ve anlamını gösteren bir çalışma olması bakımından ayrıca önemlidir. Bu iki büyük sözlük çalışması uzun yıllar aşılamayacak eserleri olarak kalıcılığını şüphesiz koruyacaktır. Her Türklük sevdalısı onun bu sözlüklerini eline aldığı zaman hocamızı yad edecektir.

Karaağaç'ın son zamanlarda üzerinde çalıştığı ve birçok Türklük bilimcinin merakla yayımlanmasını beklediği "Türkçenin Etimolojik Sözlüğü" çalışması ise maalesef yarım kaldı. Dileriz

ki onun meslektaşları, öğrencileri kaldığı yerden çalışmasını bitirip yayımlanmasını sağlar.

Türk dili üzerine yazdığı çeşitli makaleleri ise Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, Türk Dili, Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, Türk Dünyası Tarih Dergisi, Türk Dünyası Araştırmaları, Yeni Türkiye, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, Türklük Bilimi Araştırmaları, Gazi Türkiyat, Aydın Türklük Bilgisi Dergisi, Sanal Türkoloji Araştırmaları Dergisi, Eğitim Bilimleri Dergisi, İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, Belgü gibi süreli yayınlarda yayımlandı.

Yaşamı boyunca ulusal ve uluslararası seviyede gerçekleştirilen birçok dil kurultayına, sempozyum ve kongrelere katılarak Türkçenin meseleleri, sorunları üzerine kaleme aldığı bildirilerini sundu. Yaşamının son anına kadar Türklük bilimi için çalışan, eserler ortaya koymaya gayret eden hocamız bilgisi, üretkenliği ve çalışkanlığı ile Türkiye Türkolojisinin gelişimine önemli katkılar sunmuş bir isim olarak yaşatılacaktır.

Vefat haberi onu yakından tanıyan dostları, meslektaşları, öğrencileri ile onun eserlerini okuyarak yetişen Türk dili ve edebiyatı öğrencileri tarafından derin bir üzüntü ile karşılandı. Bizde Türklük bilimi sevdalısı değerli hocamıza Allahtan rahmet diliyoruz. Türkoloji camiasının başı sağ olsun.

KISA ÖYKÜ:**SÖZ****Şakir MUSALLI**

Aslında yalan söyleseydi bu işten kolaylıkla sıyrılabilirdi.

Yapmadı...

Daha doğrusu yapamadı.

Hayatın ve insanların, annesinin koyun sağarken anlattığı masallardaki kadar iyi olmadığını yeni yeni anlamaya başladığı yaşlardaydı. Karbon kağıdına çekilmiş gibi birbirini tekrarlayan sıradan günlerden biriydi. Okulun merdivenlerini ergen yaştan isyanıyla tırmanıyor, her basamağı hırçın bir hevesle eziyordu. Basamaklar ömrün yılları gibi ayaklarının altında yıkılıp geçiyor, sonra da diğer bir basamağı aşmak için adımlarını daha güçlü atıyordu. Her bir merdiven kesekli tarlalar gibi karşısında dikiliyordu. O taşlaşmış sert kesekleri ezdikçe insanları bir anne gibi besleyen bu tarlayı güzelleştirmenin verdiği mutluluk gencecik yüreğine doluyordu. Bu dünya da güzelleşecekti elbet. İsyan kokulu türküleri daha bir sever olmuştu. Okulun boş sınıflarında duvarlara çarpa çarpa yankılanan sesler kulağına daha bir hoş geliyor, kimsenin olmadığı yerde daha güzel bir sesle marşlar söylüyordu.

Bozkırın ortasında mosmor çiçek

açmış bir kangal dikenini gibi isyanla yanan bakışlarını affettirecek iki mazereti vardı hocalarının gözünde. Öğrenmeye olan susuzluğu, derslere olan merakı, bilme merakının getirdiği derin bir açlık. Derslerinde kendisini aç bir serçe yavrusu gibi ağzı açık dinleyen bir öğrencinin olması, bir anne şefkati ile o susuzluğu gidermek bir öğretmenin mesleğine olan sevgisini kat kat artırıyordu. Bu ıssız dünyada kendisini anlayan bir muhatabının olması her insanın en büyük ihtiyacıydı belki de. Bazı dersler karşılıklı bir muhavere havasında geçiyordu. Bu ise asi ergenin tüm yaramazlıklarına tatlı bir hava katıyor, yavrusunu dövmekle bağrına basmak arasında kalan bir baba gibi ikilemde bırakıyordu öğretmenleri.

Bu asinin tüm günahlarına kefareti olan ikinci bir meziyeti daha vardı hocalarının gözünde. Mertti. Yalan söylemeyi asla beceremezdi. Yalan söylemeye çalışsa da yüzü pancar gibi kızarır, boğazı iple sıkılıyormuş gibi boğuk boğuk dökülürdü kelimeler ağzından. Yüreğindeki bu Anadolu içtenliği, Ramazan ayında zimem defteri satın alan

bir hayırsever gibi tüm kusurlarını bir kalemde silmeye yeterdi.

Dersin ortasında haşın bir şekilde kitabın önünden çekilmesi ile kendine geldi. Öğretmen belki de en sevdiği öğrencisinin böyle bir iş yapamayacağına inanarak elindeki kitapla yüzüne fal taşı gibi açılmış gözlerle kendisine bakıyordu. Olmazdı, olamazdı... Kitabın üzerindeki yazıları görünce ayaklarının altından yer çekiliyormuş gibi hissetti kendini. Şakakları zonklamaya başladı. Nefesi titredi. İsyan kokulu sloganlar beynine balyoz darbeleri gibi iniyordu. Harfler ayarsız bir biçimde dönmeye başladı. Ezelden beri birbirine düşman olan, bütün varlığını düşmanlarını yok etmek üzerine kuran, doğumundan ölümüne kadar savaşmak zorunda kaldığı hasmının tüylerini diken diken eden kokusunu duydu ciğerlerinde. Avının üzerine atılacak bir pars gibi eklemeleri kasıldı. Kitabın üzerindeki yazıların böyle mantık yüklü bir çocuktan çıkması mümkün değildi. Bunun gerçek olamayacağına inanmak istedi. Bizim asi hergele ise işlediği cürmün ağırlığından habersiz öğretmenin yüzüne şaşkın şaşkın bakıyordu. Birilerinin damarına fena basmıştı ama ne?

-Bunu kim yaptı, söyle diye gerçeği

sadece gerçeği öğrenmek isteyen bakışlarla daha düne kadar yağlı ballı olduğu öğrencisinin yüzüne bakıyordu. "Ben yapmadım." dese hiçbir sorunla karşılaşmadan bu işten tereyağından kıl çeker gibi kolaylıkla sıyrılabilirdi. Ama yapamadı. Vicdanı, gerçek olmayan bir sözün dudaklarından dökülmesine müsaade etmedi.

- Doğruyu söyle, bak disipline vermeyeceğim.

- Ben yaptım, hocam...

- Sen mi!... Nasıl!?...

Belki de çocuğun ağzından çıkacak yalan sözcüklere o anda en çok öğretmenin ihtiyacı vardı. Bedenindeki derin bir kesiğin kolanya ile dağlanması gibi keskin bir acı duydu yüreğinde. Böyle bir şey kabul edilemezdi. Neden yalan söylememiş, gerçeği yüzüne tükürür gibi apaçık söylemişti. Böyle bir asinin bu okulda barındırılması mümkün değildi. Peki ya çocuğa verdiği söz. Sonuçta kendisinin de bir gururu vardı. Yüce bir dava uğrunda gururun ya da kuru bir sözün ne ehemmiyeti vardı ki. Yılanın başı küçükken ezilmeliydi. "Gel peşimden!" dedi keskin bir sesle. Davasına tüm varlığı ile adanmış bir ruhun kararlı adımları ile müdür odasına doğru yöneldi. Elinde suç delili kitapla en azılı bir eşkiyayı derdest etmiş bir polis komiseri gibi koridorları arşınladı.

Nasıl olurdu, söz vermişti.

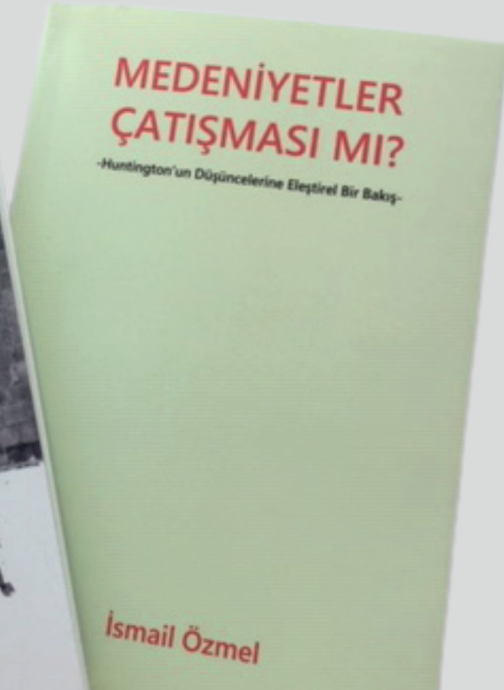
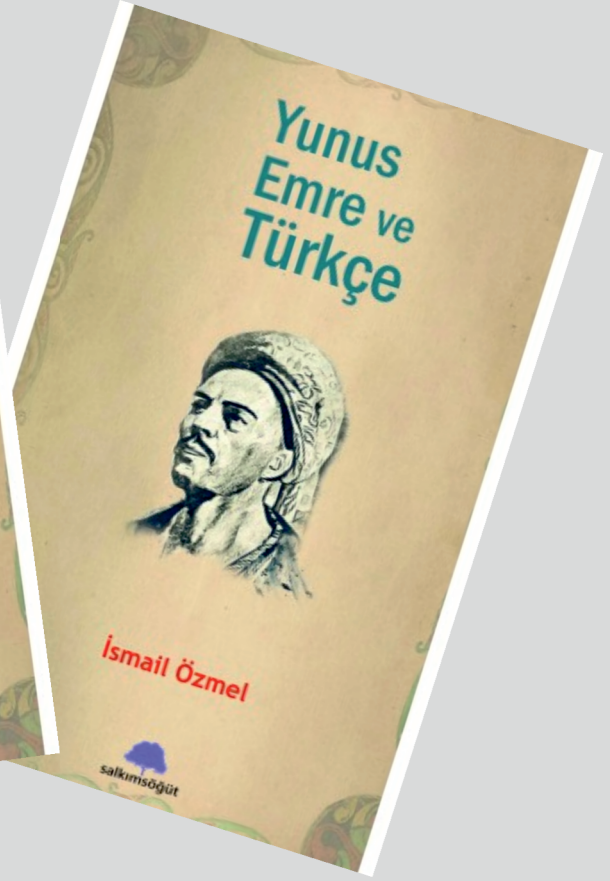
Dürüstlük, verilen sözde durmak bütün davalardan üstün değil miydi? Tatlı dillerle çağrılan bir kuzunun bıçak altına yatırılması gibi öğretmenin peşi sıra yürüdü. Okuldan atılırsa babasına ne cevap vereceğini düşündü. Onca yokluğun altında kendisini okutmaya çalışan babasının alevden huzme gibi benliğini kurutan bakışları geldi gözlerinin önüne. Damakları temmuz sıcağında susuz bir tarla gibi kavruldu.

Öğretmen durumu müdüre anlattığı zaman müdürün hınçla attığı iki tokadın acısı ile yanakları kızardı. Yılların, yaşanmışlıkların saçlarını tek tek yolduğu müdürle davasına aşık öğretmenin uzun muhaverelerinin sonunda kendisi için verilecek kararı titreyerek bekleyen mahkum gibi içeri çağrıldı. Af dilekçesi imzalayıp da idamdan dönen bir mahkum gibi tabiri caizse ipten alındı. Ertesi gün okulun merdivenlerini ağır ağır tırmanmaya başladı. Artık boş sınıflarda isyan türküleri söylemiyordu. Merdivenleri ayaklarında prangalar varmış gibi tırmandı. Dersleri ağzı açık bekleyen aç serçe yavruları gibi dinlemiyordu. Güç bir duruma düştüğünde ne zaman

doğruyu söylemek geçse içinden sözünde durmayıp da kendisini idam mahkumu gibi müdür odasına götüren öğretmenin arkasından döktüğü ecel terleri geldi aklına. Artık kolaylıkla yalan söyleyebiliyordu. Zaten insanlar yalanları gerçeklerden daha çok seviyordu.

Bayram şenliği gibi bayraklarla süslenmiş bir caddenin kenarında kalabalığın arasından sıyrılarak okuluna yetişmeye çalışıyordu. Elllerinde renkli parti bayrakları ile hacı yolu gözler gibi insan kalabalıkları ülkeyi karanlıklardan kurtaracak parti liderinin şehir meydanına teşriflerini heyecanla bekliyordu. Kocaman harflerle yazılmış bir karton ilişti gözlerine. Narin, ojeli parmakların tuttuğu elin altında tanıdık bir yüze rastladı. Kendisini idareye götüren öğretmeni. Bağırmaktan kıpkırmızı kesilmiş yüzü, boynunun iki yanında oklava gibi kabarmış damarları ile tüm varlığı ile adandığı davası uğrunda avazının çıktığı kadar bağıırıyordu. Sonra elinde tuttuğu pankarta baktı. Kocaman kırmızı harflerle yazılmış bir yazı ilişti gözlerine. SÖZ NAMUSTUR, SÖZÜNDE DUR.

Salkımsöğüt Yayın Evinden Çıktı

9 771306 373006

95.SAYI 15 TL
AKPINAR : Yeni Çarşı İş Merkezi
B / Blok • NİĞDE